

**Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В.Стефаника»
Навчально-науковий Інститут мистецтв
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації**

EUROPEAN CREDIT TRANSFER SYSTEM

ECTS - ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ

**Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти**

Зміст

1.ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА КАФЕДРИ:

а) Адреса:

навчальний корпус Навчально-наукового Інституту мистецтв, вул. Ак. Сахарова,
34-а,
м. Івано-Франківськ , 76014

б) Контактні телефони:

тел.: +38 (0342) 52-34-29

Приймальня директора

тел. .: +38 (0342) 52-34-29

с) Інформація про склад Інституту:

Директор Навчально-наукового Інституту мистецтв: **Грицан Анатолій Васильович**,

професор, кандидат історичних наук, заслужений діяч мистецтв України

тел.: +38 (0342) 52-34-30

e-mail: art@il.if.ua

Заступник директора

з наукової та навчально-методичної роботи:

Волощук Юрій Іванович,

кандидат мистецтвознавства, доцент

тел.: +38 (0342) 52-31-35

Заступник директора

з навчально-педагогічної роботи:

Хомин Василь Михайлович,

доцент

тел.: +38 (0342) 52-34-29

Заступник директора

з навчально-педагогічної роботи, заочного та дистанційного навчання:

Юсипчук Юрій Володимирович,

кандидат мистецтвознавства, доцент

тел.: +38 (0342) 52-34-29

Заступник директора

з навчально-виховної роботи та міжнародного співробітництва:

Мулик-Коцовська Лідія Петрівна, старший викладач

тел.: +38 (0342) 52-34-29

Диспетчер: **Капустяк Тетяна Павлівна**

тел.: +38 (0342) 52-34-29

Вчений секретар ради: **Чикирис Інна Геннадіївна**,

тел.: +38 (0342) 52-34-29

d) Кафедри:

**КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО ТА ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ТА
РЕСТАВРАЦІЇ**

(Адреса: каб. 306, навчальний корпус Навчально-наукового Інституту мистецтв, вул. Академіка Сахарова, 34-А, м. Івано-Франківськ, 76014, тел.: (0342) 523135, поштова скринька kom@pu.if.ua)

Склад кафедри:

Бойчук Б.В. – кандидат мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв, завідувач кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації;

Гладкий Б.С. – старший викладач;

Дяків М.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент;

Дяків О.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент;

Кіндрачук В.Б. – старший викладач;

Кузенко П.Я. – кандидат мистецтвознавства, доцент;

Лукань В.Г. – доцент;

Мельничук О.Д. – старший викладач;

Осадца М.З. – асистент;

Плотнікова В.В. – асистент;

Попенюк Ю.А. – асистент;

Прокопів П.М. – Заслужений діяч мистецтв, старший викладач;

Сандюк В.С. – заслужений художник України, доцент;

Сандюк Л.П. – старший викладач;

Типчук В.М. – кандидат мистецтвознавства, доцент;

Хміль С.Б. – старший викладач;

Якимечко М.Б. – Заслужений діяч мистецтв, доцент;

Білоус Л.М. – старший лаборант кафедри;

Зборовська Л.М. – завідувач майстернею.

e) Координатор кафедри: Осадца М.З. (Навчально-науковий Інститут мистецтв, кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації, каб. 306, електронна адреса – kom@pu.if.ua, тел. роб. (0342) 52-31-35)

2. Витяг з «Відомості щодо здійснення освітньої діяльності у сфері вищої освіти. Державний вищий навчальний заклад «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/poslugi/licenzuvannya/vidomosti-pro-pravo-zdijsnennya-osvitnoyi-diyalnosti/ivano-frankivska-oblast-1> (дата звернення 30.01.2018) – Міністерство освіти і науки України.

Відомості щодо здійснення освітньої діяльності у сфері вищої освіти

Державний вищий навчальний заклад "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"

Ідентифікаційний код: 02125266

Місцезнаходження юридичної особи: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57

№ з/п	Шифр галузі знань	Назва галузі знань	Код напрямку підготовки, спеціальності, виду освітньої послуги	Найменування напрямку підготовки, спеціальності, виду освітньої послуги	Ліцензований обсяг			Номер рішення за кожною спеціальністю (протокол АКУ, наказ МОН, в якому приймалося рішення до даної спеціальності)
					денна форма	заочна форма	вечірня форма	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Підготовка молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів, магістрів					В цьому розділі вказується підготовка молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів, магістрів згідно з Актом узгодження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем), та ліцензованого обсягу (таблиця «Узагальнений перелік спеціальностей та ліцензовані обсяги» і відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19.12.2016 № 1565 «Про узагальнення переліків спеціальностей, ліцензованих обсягів вищих навчальних закладів та переоформлення сертифікатів про акредитацію напрямів та спеціальностей», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 січня 2017 року за № 20/29888			
№ з/п	Шифр галузі знань	Назва галузі знань	Код спеціальності	Назва спеціальності	Ліцензований обсяг		Підстава	
Підготовка бакалаврів								
20	02	Культура і мистецтво	023	Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	110		наказ Міністерства освіти і науки України від 19.12.2016 № 1565	

3. ПЕРЕЛІК НАПРЯМІВ ТА СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В ІНСТИТУТІ ІЗ ЗАЗНАЧЕННЯМ ЛІЦЕНЗІЙНОГО ОБСЯГУ ТА ТЕРМІНУ НАВЧАННЯ

Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Термін навчання – 3 роки 10 місяців

Ліцензійний обсяг:

денна форма навчання – 15 осіб «Образотворче мистецтво»

25 осіб «Декоративне мистецтво»

15 осіб «Реставрація творів мистецтва»

заочна форма навчання – 15 осіб «Образотворче мистецтво»

25 осіб «Декоративне мистецтво»

15 осіб «Реставрація творів мистецтва»

4. УМОВИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації є в структурному навчальному підрозділі Навчально-наукового Інституту мистецтв.

Для проведення лекційних занять відведено 202 та 302 навчальні аудиторії корпусу Інституту, кількість навчальних приміщень, оснащених аудіо і відеотехнікою – 19, кабінетів – 11. Заняття з малярства, графіки, скульптури та іконопису проводяться в 4 спеціалізованих кабінетах. В наявності професійний друкарський станок для графіки, інструменти та станки для малої пластики, спеціальні мольберти для іконопису та реставрації.

Для проведення занять із дисциплін образотворчого, декоративно-прикладного циклу та реставрації використовуються й інші аудиторії Інституту. Комп'ютерні класи, що розташовані в навчальному корпусі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», які використовуються для реалізації дисциплін навчального плану, під'єднані до загальної університетської мережі і забезпечують вільні виходи в мережу Internet. Цей аудиторний фонд задовольняє потреби кафедри. Всі аудиторії знаходяться в належному санітарно-технічному стані і придатні для експлуатації

На кафедрі образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації склалася чітка система практичної підготовки студентів. Вона включає в себе навчальні, педагогічні та виробничі практики. Для цього розроблено програму наскрізної виробничої практики.

Кафедра забезпечена необхідним обладнанням (мольберти, скульптурні станки, креслярські дошки), натурним фондом (гіпсові зліпки, муляжі тощо).

5. ОСНОВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

(див. Анотації навчальних дисциплін)

6. ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»,

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

І. Графік навчального процесу

Семестр	Вересень		Жовтень		Листопад		Грудень		Січень		Лютий		Березень		Квітень		Травень		Червень		Липень		Серпень		
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1																									
2																									
3																									
4																									

ПОЗНАЧЕННЯ: Т – Теоретичні заняття; КС – Контроль за самою роботою; К – Контур; С – Інтегровані заняття; ВІ – Виробничі практики; ПІІ – Навчальні практики; А – Атестація.

Семестр	Теоретичні заняття	Виробничі практики	Навчальні практики	Атестація	Всього
1	30	4	12	3	52
2	30	4	12	3	52
3	30	4	12	3	52
4	19	2	2	6	32
Разом	109	14	38	20	198

Назва практики	Семестр	Тижні
Навчальна		2
Виробничі	У	8
Виробничі (інтегровані)		0
Виробничі (спеціалізовані)	В	0

Назва державної атестації	Форми державної атестації (суб'єкти, дисципліни, предмет, години)	Семестр
Кваліфікаційна державна атестація	Інтерв'ю	8

					Менеджмент культури і мистецтва						
Цикл професійної підготовки	Обов'язкові дисципліни	Рисунок									
		Живопис									
		Основи композиції									
			Пластична анатомія та скульптура								
		Основи кольорознавства									
						Історія мистецтв					
									Основи наукових досліджень		
									Музеєзнавство та аналіз творів мистецтва		
			Теорія і практика комп'ютерної графіки в образотворчому мистецтві								
				Психологія мистецтва							
		Матеріалознавство									
				Основи художньої майстерності							
								Рисунок та живопис за фахом			
		Перспектива (ОМ)									
		Креслення з основами конструювання (ДМ)									
			Ергономіка (ДМ)								
	Хіміко-біологічні основи реставрації та методи										

			дослідження творів мистецтва								
		ДПМ і художні промисли									
		Історія, теорія та етика реставрації живопису									
				Техніки та технології ДПМ							
				Реставрація живопису							
				Основи реставрації та копіювання							
Цикл професійної підготовки	Вибіркові дисципліни				Педагогіка (загальна і мистецтва)						
		Безпека життєдіяльності і цивільний захист									
						Англійська мова					
						Методика викладання фахових дисциплін					
				Спеціалізація 1. Монументальне мистецтво							
				Спецкурс «Графіка»							
				Спецкурс «Скульптура»							
				Спеціалізація 2. Станкове мистецтво							
				Спецкурс «Малярство»							
				Спецкурс «Іконопис»							
				Спеціалізація 3. Декоративне мистецтво							
				Спецкурс «Текстиль та художня обробка шкіри»							
				Спецкурс «Дерев'яна пластика»							
				Спеціалізація 4. Реставрація							
		Спецкурс «Техніка і технологія реставрації»									
		Спецкурс «Техніка і технологія реставрації дерев'яної пластики»									

8. КОПІЯ РОБОЧИХ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ

Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»,
 Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

“Запорізький”
 Ресурсний центр
 І.С. Пененка

Міністерство освіти і науки України

ІННУ Пріоритарний національний університет імені Василя Стефаника

Кваліфікація: Художник, викладач образотворчого мистецтва та художньої культури; Художник декоративного мистецтва, викладач трудового навчання; Художник-реставратор та експерт з мистецтва пам'яток мистецтва, викладач

Строк навчання: 3 роки 10 місяців

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Підготовка: бакалаври з галузь знань: 02, Культура і мистецтво на основі: нова загальна середня освіта

спеціальності: 023. Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

спеціалізацією: Образотворче мистецтво; декоративне мистецтво; реставрація

Курс: 1 Форма навчання: денна

I. Графік навчального процесу

Курс	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

ПОЗНАЧЕННЯ: Т - Теоретичне навчання; КС - Контроль та самост. робота; К - Канікули; С - Екзаменаційна сесія; ІІІ - Навчальна практика.

II. ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПРО БЮДЖЕТ ЧАСУ, годин

Курс	Теоретичне навчання	Самост. робота	Канікули	Екзам. сесія	Навчальна практика
1	30	4	12	3	1
Резерв	30	4	12	3	1

III. ПРАКТИКА

Назва практики	Семестр	Триває

IV. ДЕРЖАВНА АТЕСТАЦІЯ

Назва практики/Держ. атестація	Форма атестації (спостереження, тестування, дисциплінарні перевірки роботи)	Семестр

4. План виконавчого процесу

№ п/п	Назва виконавчого процесу	Триває												Результат виконавчого процесу
		Кількість годин виконавчого процесу				Кількість годин виконавчого процесу				Кількість годин виконавчого процесу				
		Теоретичне навчання	Самост. робота	Канікули	Екзам. сесія	Теоретичне навчання	Самост. робота	Канікули	Екзам. сесія	Теоретичне навчання	Самост. робота	Канікули	Екзам. сесія	
4.1. План виконавчого процесу														
4.1.1. План виконавчого процесу														
4.1.2. План виконавчого процесу														
4.1.3. План виконавчого процесу														
4.1.4. План виконавчого процесу														
4.1.5. План виконавчого процесу														
4.1.6. План виконавчого процесу														
4.1.7. План виконавчого процесу														
4.1.8. План виконавчого процесу														
4.1.9. План виконавчого процесу														
4.1.10. План виконавчого процесу														
4.1.11. План виконавчого процесу														
4.1.12. План виконавчого процесу														
4.1.13. План виконавчого процесу														
4.1.14. План виконавчого процесу														
4.1.15. План виконавчого процесу														
4.1.16. План виконавчого процесу														
4.1.17. План виконавчого процесу														
4.1.18. План виконавчого процесу														
4.1.19. План виконавчого процесу														
4.1.20. План виконавчого процесу														
4.1.21. План виконавчого процесу														
4.1.22. План виконавчого процесу														
4.1.23. План виконавчого процесу														
4.1.24. План виконавчого процесу														
4.1.25. План виконавчого процесу														
4.1.26. План виконавчого процесу														
4.1.27. План виконавчого процесу														
4.1.28. План виконавчого процесу														
4.1.29. План виконавчого процесу														
4.1.30. План виконавчого процесу														
4.1.31. План виконавчого процесу														
4.1.32. План виконавчого процесу														
4.1.33. План виконавчого процесу														
4.1.34. План виконавчого процесу														
4.1.35. План виконавчого процесу														
4.1.36. План виконавчого процесу														
4.1.37. План виконавчого процесу														
4.1.38. План виконавчого процесу														
4.1.39. План виконавчого процесу														
4.1.40. План виконавчого процесу														
4.1.41. План виконавчого процесу														
4.1.42. План виконавчого процесу														
4.1.43. План виконавчого процесу														
4.1.44. План виконавчого процесу														
4.1.45. План виконавчого процесу														
4.1.46. План виконавчого процесу														
4.1.47. План виконавчого процесу														
4.1.48. План виконавчого процесу														
4.1.49. План виконавчого процесу														
4.1.50. План виконавчого процесу														
4.1.51. План виконавчого процесу														
4.1.52. План виконавчого процесу														
4.1.53. План виконавчого процесу														
4.1.54. План виконавчого процесу														
4.1.55. План виконавчого процесу														
4.1.56. План виконавчого процесу														
4.1.57. План виконавчого процесу														
4.1.58. План виконавчого процесу														
4.1.59. План виконавчого процесу														
4.1.60. План виконавчого процесу														
4.1.61. План виконавчого процесу														
4.1.62. План виконавчого процесу														
4.1.63. План виконавчого процесу														
4.1.64. План виконавчого процесу														
4.1.65. План виконавчого процесу														
4.1.66. План виконавчого процесу														
4.1.67. План виконавчого процесу														
4.1.68. План виконавчого процесу														
4.1.69. План виконавчого процесу														
4.1.70. План виконавчого процесу														
4.1.71. План виконавчого процесу														
4.1.72. План виконавчого процесу														
4.1.73. План виконавчого процесу														
4.1.74. План виконавчого процесу														
4.1.75. План виконавчого процесу														
4.1.76. План виконавчого процесу														
4.1.77. План виконавчого процесу														
4.1.78. План виконавчого процесу														
4.1.79. План виконавчого процесу														
4.1.80. План виконавчого процесу														
4.1.81. План виконавчого процесу														
4.1.82. План виконавчого процесу														
4.1.83. План виконавчого процесу														
4.1.84. План виконавчого процесу														
4.1.85. План виконавчого процесу														
4.1.86. План виконавчого процесу														
4.1.87. План виконавчого процесу														
4.1.88. План виконавчого процесу														
4.1.89. План виконавчого процесу														
4.1.90. План виконавчого процесу														
4.1.91. План виконавчого процесу														
4.1.92. План виконавчого процесу														
4.1.93. План виконавчого процесу														
4.1.94. План виконавчого процесу														
4.1.95. План виконавчого процесу														
4.1.96. План виконавчого процесу														
4.1.97. План виконавчого процесу														
4.1.98. План виконавчого процесу														
4.1.99. План виконавчого процесу														
4.1.100. План виконавчого процесу														

Курс	Група	Семест				Семест												Результат							
		Семест				Семест			Семест			Семест			Семест				Результат						
		Семест				Семест			Семест			Семест			Семест										
		Теоретичний	Практичний	Самостійна робота	Всього годин	Тема	Лекції	Семинари	Лабораторні роботи	Тема	Лекції	Семинари	Лабораторні роботи	Тема	Лекції	Семинари	Лабораторні роботи		Тема	Лекції	Семинари	Лабораторні роботи	Тема	Лекції	Семинари
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Виховання: *[Signature]*
Преміальне значення навчального процесу: *[Signature]* Р.Г.Зюбуля
Директор кафедри: *[Signature]*
Інженер кафедри: *[Signature]* І.В.Варчук

"Технічна школа"
Резерв
Інженер: *[Signature]*
М.П. Міністерство освіти і науки України

Кваліфікація: **баскавпр образотворчого мистецтва, вчитель дисциплін художньо-естетичного циклу**

Строк навчання: **3 роки 10 місяців**

Назва спеціальності: **Інженерська національний університет імені Василя Стефаника**

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Підготовка: **баскавпра** / Спеціальність: **0202, Мистецтво** / на основі: **повна загальна середня освіта**

напрямок: **6.020205 Образотворче мистецтво**

спеціальністю: **станковне мистецтво; монументальне мистецтво**

Курс: **4** / Форма навчання: **денна**

I. Графік навчального процесу

Курс	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	Счень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

ПОЗНАЧЕННЯ: 1 - Теоретичне навчання; КС - Контроль засвоєної роботи; К - Класний; С - Експертний комітет; ВП - Виробничі практики; А - Аудиторії.

Курс	Теоретичне навчання	Самостійна робота	Виробничі практики	Аудиторії
4	23	3	2	4
Разом	23	3	2	4

Назва практики	Семестр	Тижні
Виробничі	б	б
Виробничі (студентів)	в	в
Виробничі (практика)	в	в

Назва спеціальності	Форма атестації	Семестр
Комп'ютерний дизайн	експертна	б

9. АНОТАЦІЇ ДИСЦИПЛІН

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА

Предмет: **Навчальна практика**

Рік, семестр: **1, 2, 3, 4 рік, 2,4,6,7 семестр**

Анотація: Мета: удосконалити професійні вміння та навички майбутніх художників, розвиток у студентів творчої уяви і образотворчого мислення; виховання широкої художньо-естетичної культури і художнього смаку; вміння вести цілеспрямоване спостереження навколишньої дійсності, творчо відбирати життєві враження і відобразити їх у правдивій образній формі; оволодіння професійною майстерністю роботи різними техніками з широким застосуванням її у професійній діяльності. Завдання: удосконалення професійних навичок цілісного сприйняття і відтворення в умовах пленеру і передачі в живописі кольорових співвідношень основних компонентів природи (небо, земля, вода), а також у цьому природному середовищі архітектурних споруд та людей. Розширення розуміння в умовах реального природного середовища понять кольорового тону, світла, насиченості, колориту, кольорового масштабу та ін. Формування глибокої просторової орієнтації професійно сприймати натуру в природному тримірному просторі, а зображати в двомірному просторі на картинній площині; розвинути творчу уяву - створювати засобами живопису узагальнені етюди з натури і художні образи в ескізах.

Форми контролю: **2, 4, 6, 7 семестри - залік**

Предмет: **Виробнича практика (педагогічна)**

Рік, семестр: **4 рік, 8 семестр**

Анотація: Мета: визначається сучасними вимогами до підготовки учительських кадрів. Вона характеризується значним рівнем самостійності й відповідальності студентів. На практиці вивчаються проблеми художньо-естетичного виховання. Мета практики: оволодіти системою навчально-виховної діяльності учителя-предметника і класного керівника, а також керівника гурткової роботи. Завдання: поглиблення теоретичних знань з курсів «Методика викладання фахових дисциплін», «Педагогіка (загальна і мистецька)», «Психологія мистецтва»; формування практичних навичок роботи з школярами у процесі навчально-виховної діяльності на уроках образотворчого мистецтва, у позакласній роботі та у позашкільних установах;

Форми контролю: **залік**

Курсова робота з методики викладання фахових дисциплін

Рік, семестр: **3 рік, 5 семестр**

Курсова робота з методики викладання фахових дисциплін виконується впродовж семестру і дозволяє застосувати отримані знання під час розв'язання комплексних наукових і практичних завдань. Студентам пропонується широкий перелік актуальних тем, присвячених проблемам методики викладання фахових дисциплін, зокрема, історії методики викладання художніх дисциплін, змісту навчальних дисциплін, формам, принципам, методам, та прийомам навчання, активізації навчальної роботи учнів засобами інформаційно-комунікативних технологій, особливостям контролю та оцінювання якості знань, умінь і навичок учнів, організації позанавчальної роботи учнів з дисциплін художньо-естетичного спрямування.

Курсова робота з експертизи творів мистецтва

Рік, семестр: **4 рік, 8 семестр**

Курсова робота з експертизи творів мистецтва виконується впродовж семестру і дозволяє застосувати отримані знання під час розв'язання комплексних наукових і практичних завдань. Студентам пропонується широкий перелік актуальних тем, присвячених проблемам експертизи творів мистецтва, зокрема вмінню готувати експертний висновок, підтверджуючий або заперечливий достовірність картини, ікони і т.д. Студентам також пропонуються завдання з визначення ідентифікації і встановлення статусу твору живопису, накопичення первинних знань про нього; проведення комплексної іконографічної, стилістичної і техніко-технологічної експертизи творів українського та зарубіжної живопису та графіки; вивчення методики комплексного аналізу, заснованого на колекції еталонів, у міру поповнення яких експертами робляться висновки про індивідуальні почеркові ознаки художників.

Комплексний державний іспит

Рік, семестр: **4 рік, 8 семестр**

Атестація випускників відбувається у формі комплексного екзамену. Екзамен включає три питання: 1) історії мистецтва; методики викладання дисциплін художньо-естетичного циклу; творче завдання з дисциплін спеціалізації. Студенти повинні знати історію західноєвропейського і українського мистецтва в його історичному розвитку; мистецькі стилі, творчість визначних митців, які працювали в галузі архітектури, образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва; основи загальної педагогіки і психології, вікової психології; методику викладання дисциплін художньо-естетичного циклу. Творче завдання з дисциплін спеціалізації передбачає виконання і захист твору мистецтва.

ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

ОБОВ'ЯЗКОВІ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: **Історія України**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **1 рік, 2 семестр**

Анотація: Мета: формування знань про події і явища історичного минулого українського народу з найдавніших часів до середини XIV століття (історії території, історії титульного етносу, історії державотворення); основні напрямки Великого розселення слов'ян, території розселення східнослов'янських племінних союзів, Київської держави, основні напрямки походів київських князів; характеризувати особистість та діяльність князів, аналізувати та порівнювати внутрішню і зовнішню політику давньоруських князів, визначати наслідки внутрішньої та зовнішньої політики перших давньоруських князів; порівнювати особливості міського та сільського життя мешканців Давньої Русі, суспільну роль різних верств та станових груп; описувати повсякденне життя різних верств Київської держави; висловлювати ставлення до історичних діячів доби, судження про доленосні події доби. Завдання: сформувати історичного мислення, вміння аналізувати й узагальнювати події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки між ними, виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне, самостійно оцінювати і інтерпретувати історичний процес і робити висновки; працювати з історичними документами різного змісту, а саме: встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, аналізувати зміст фрагмента історичного документа та пояснювати основні ідеї, які він висвітлює.

Форми контролю: **залік**

Предмет: **Історія української культури**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **2 рік, 3 семестр**

Анотація: Мета: поглиблення знань студентів з історії та теорії української культури, ознайомлення з головними проблемами історико-культурного процесу в Україні в світовому і європейському контексті. У результаті вивчення курсу студенти повинні знати сучасні інтерпретації історії культури та вміти використовувати їх на українському матеріалі; знати історичні умови функціонування, основні етапи розвитку та найважливіші події, явища, персоналії українського культурного процесу; мати уявлення про етнічні та національні культури народів на території України; розуміти та розбиратися в проблемних, суперечливих питаннях українського культурного процесу; самостійно написати реферат (виконати ІНДЗ) на визначену

тему з історії української культури; вміти написати звіт про екскурсію до художнього музею; визначити структурно-морфологічні особливості української культури.

Форми контролю: **залік**

Предмет: **Українська мова за професійним спрямуванням**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **2 рік, 4 семестр**

Анотація: Метою викладання навчальної дисципліни є формування необхідної комунікативної спроможності студентів в сферах професійного та ситуативного спілкування в усній і письмовій формах. Студенти в процесі навчання повинні здобути навички практичного володіння українською мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що обумовлена професійними потребами; збагачення базового загального лексикону та вивчення фахового лексикону; формування умінь розпізнавати та диференціювати складні граматичні явища й моделі за формальними ознаками; вміння вести дискусію на запропоновану тематику, передбачену програмою; користуватися термінологічними словниками та довідковою літературою.

Форми контролю: **залік**

Предмет: **Філософія**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **3 рік, 5 семестр**

Анотація: Мета: ознайомлення зі змістом світового та вітчизняного історико-філософського процесу, демонструє широкий спектр методологічних підходів і теоретичних систем філософії як сфери духовної творчості, розширює знання про сучасні її форми та нові підходи до вирішення найважливіших проблем сьогодення. Засвоєння специфіки філософського запитування сприяє формуванню високої світоглядно-методологічної культури, переконання в принциповій важливості для кожної людини вільного світоглядного самовизначення, спрямовує на самостійні роздуми над найважливішими проблемами індивідуального та суспільного буття. Завдання: сформулювати вміння працювати з філософськими текстами, реконструювати зміст висловлених у них філософських ідей, здійснювати історико-філософську інтерпретацію, пояснення і оцінку філософських вчень, актуалізує потребу співвідносити світоглядні ідеї з практикою суспільного життя, спрямовує на самостійні роздуми, виховує переконання в тому, що самореалізація особистості неможлива без прилучення до здобутків культурної спадщини людства, складовою частиною якої є філософія.

Форми контролю: **залік**

Предмет: **Фізична культура**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **1,2 рік, 1,2,3,4 семестр**

Анотація: На заняттях з фізичної культури подаються теоретичні відомості, здійснюється навчання техніці руху, розвиток фізичних здібностей – сили, швидкості, витривалості, спритності, гнучкості. Істотне значення набуває виховання старанності, особистої ініціативи, творчої активності, контролю своїх дій, емоцій, поведінки, уміння осмислювати й оцінювати результати, вносити в особисті дії своєчасні і правильні корективи; виховання вміння докладати вольові зусилля, працьовитість, здатність до самоконтролю і самостійного вирішення завдань, взаємоконтроль і взаємодопомога. Таким чином, організація й проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у навчальному процесі дозволяють значно підвищити рухову активність студентів, вирішити ряд завдань освітнього і виховного характеру, зміцнити здоров'я, створити позитивні, радісні емоції, які сприяють підвищенню працездатності.

ВИБІРКОВІ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: **Естетика**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **3 рік, 6 семестр**

Анотація: Мета: ознайомлення з важливими філософськими галузями знань про людину: етикою - предметом якої є мораль і естетикою - предметом якої є сфера почуттєвого; висвітлює основні віхи розвитку етики і естетики, дає сучасне розуміння таких їх наріжних проблем, як сутність і обґрунтування моралі, її основних понять, етикету як форми культури, а також системи категорій естетики, природи мистецтва і художньої творчості, специфіки розвитку некласичної естетики на основі художньо-естетичного досвіду ХХ - поч. ХХІ ст. Засвоєння цієї сфери гуманітарного знання своєрідно довершує світогляд людини, робить його цілісним, сприяє глибшому розумінню місця людини в світі, здатності виробити власну моральну позицію та формує культуру почуттів, сприяє їх витонченню і ушляхетненню. Завдання: сформувати вміння працювати з філософсько-етичними та художніми текстами, самостійно аналізувати і інтерпретувати їх зміст, аргументувати власну позицію щодо актуальних моральних проблем сьогодення і здобути навички критичного мислення та теоретичної рефлексії почуттєвого досвіду.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: **Іноземна мова**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **1 рік, 1, 2 семестр**

Анотація: Метою викладання навчальної дисципліни є формування необхідної комунікативної спроможності в сферах професійного та ситуативного спілкування в усній і письмовій формах, навичок практичного володіння іноземною мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що обумовлена професійними потребами; оволодіння новітньою фаховою інформацією через іноземні джерела. Оволодіння навичками аналітичного і пошукового читання літератури з елементами спеціалізації зі словником; збагачення базового загального лексикону та вивчення фахового лексикону; формування умінь розпізнавати та диференціювати складні граматичні явища і моделі за формальними ознаками; вміння вести дискусію на запропоновану тематику, передбачену програмою; користуватися словником іншомовних слів, термінологічними словниками та довідковою літературою; перекладати тексти, використовуючи термінологічні двомовні словники, електронні словники; користуватися синтаксичними нормами у професійному спілкуванні.

Форми контролю: **1 семестр – залік, 2 семестр – іспит**

ДИСЦИПЛІНИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ СТУДЕНТА

Предмет: Культура і мистецтво української діаспори

Статус: Вибіркова

Рік, семестр: 4 рік, 7 семестр

Анотація: Мета: У всі міграційні хвилі українська діаспора на нових землях творила культуру і мистецтво. Особливо за останнє сторіччя, коли в Україні панувала тоталітарна радянська система, саме української діаспора стала тією ланкою у розвитку культури і мистецтва, яку намагалася знищити комуністична ідеологія. Високі зразки українського сакрального малярства, монументальне храмове будівництво, сучасне образотворче мистецтво без впливів соцреалізму і т.д. створила українська діаспора. Ряд персоналій української діаспори стали надбанням української та світової культури і мистецтва. Ці та інші аспекти діяльності української діаспори Європи, Північної та Південної Америки тощо, мають бути опановані студентами для розвитку професійних теоретичних знань та практичних навичок.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: Художня культура

Статус: Вибіркова

Рік, семестр: 4 рік, 7 семестр

Анотація: У навчальній дисципліні вивчаються основні етапи розвитку художньої культури від найдавніших часів і до наших днів. Зроблено спробу розглянути художню культуру у суголоссі з проблемами становлення нації, державності. Одним із позитивних досягнень сучасної мистецької творчості за два останні десятиліття є поняття художньої культури, як принципу художньої діяльності. Художня культура

змістовно передбачає аналіз активної творчої діяльності, а творчість, у свою чергу, передбачає творення нового. Таким чином, курс художньої культури дає основи розуміння художньої творчості у сенсі новаторства. Увага акцентується на проблемах та перспективах художньої творчості в Україні.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: **Філософія мистецтва**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **3, 4 рік, 5, 6 семестр**

Анотація: Метою навчальної дисципліни є ознайомлення студентів зі змістом світового та вітчизняного історико-філософського процесу. В процесі навчання студенти засвоюють широкий спектр методологічних підходів і теоретичних систем філософії як сфери духовної творчості, розширюють знання про сучасні її форми та нові підходи до вирішення найважливіших проблем сьогодення. Засвоєння знань із філософії сприяє формуванню високої світоглядно-методологічної культури, переконання в принциповій важливості для кожної людини вільного світоглядного самовизначення, спрямовує на самостійні роздуми над найважливішими проблемами індивідуального та суспільного буття. Вивчення дисципліни формує вміння працювати з філософськими текстами, вчить реконструювати зміст висловлених у них філософських ідей, здійснювати історико-філософську інтерпретацію, робити пояснення і оцінку філософських вчень, актуалізує потребу співвідносити світоглядні ідеї з практикою суспільного життя.

Форми контролю: **5 семестр – залік, 6 семестр – іспит**

Предмет: **Соціологія культури і мистецтв**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **3, 4 рік, 5, 6 семестр**

Анотація: Соціологія культури і мистецтв – це одна з найважливіших галузей науки про суспільство, оскільки вона вивчає й аналізує найбільш складні й фундаментальні характеристики людини і суспільства, їхню здатність до ефективного матеріального і духовного розвитку. Під час вивчення дисципліни студенти повинні засвоїти суть, місце і роль цілісної системи культури і мистецтва в суспільстві, закономірностей і випадковостей їх виникнення і розвитку, явищ і процесів, конкретних матеріальних і духовних цінностей та діяльність людей з їх створення, накопичення, збереження, реалізації і передачі новим поколінням. Студенти повинні вміти виділяти загально-соціологічний закон історичного процесу, який обумовлює розширення культурної сфери; закономірність, що визначає роль матеріальних умов життя людини і суспільства у формуванні та розвитку культури і вплив культури на матеріальні умови; закономірність взаємозв'язку і взаємовпливу культурної та економічної, а також інших сфер життєдіяльності людей.

Форми контролю: **5 семестр – залік, 6 семестр – іспит**

Предмет: Історія світової цивілізації

Статус: Вибіркова

Рік, семестр: 2 рік, 4 семестр

Анотація: Дисципліна «Історія світових цивілізацій» має на меті ознайомити студентів з поняттям «цивілізація» – надзвичайно глибоким, розмаїтим і багатоаспектним. Студенти опановують знаннями про цивілізацію як рівень суспільного розвитку, матеріальної і духовної культури, досягнутий певним суспільством у конкретну історичну добу; ознайомлюються з поглядами різних дослідників, які тлумачать термін «цивілізація» по-різному: так, Освальд Шпенглер протиставляє цивілізацію культурі, а в англійській мові «культура» і «цивілізація» – синоніми. Хронологічні межі курсу гранично широкі — від початку людської історії до ХХ ст. Програма побудована за історико-хронологічним принципом і охоплює різні типи цивілізацій.

Форми контролю: залік

Предмет: Менеджмент культури і мистецтва

Статус: Вибіркова

Рік, семестр: 2 рік, 4 семестр

Анотація: Мета дисципліни – розкрити особливості формування системи менеджменту культурно-мистецької сфери у період розбудови України як незалежної держави. Для цього слід уточнити сутність і специфіку поняття менеджменту культури і мистецтва, виявити чинники, які впливають на цей процес, здійснити порівняльний аналіз механізмів управління культурою в тоталітарному та демократичному суспільствах; проаналізувати особливості менеджменту культурно-мистецької сфери в сучасній Україні, визначити його політико-ідеологічні детермінанти, оцінити стратегічні і тактичні напрями управління культурою у процесі подальшої демократизації українського суспільства.

Форми контролю: залік

ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

ОБОВ'ЯЗКОВІ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: Рисунок

Статус: нормативна

Рік, семестр: 1, 2 рік, 1, 2, 3, 4 семестр

Анотація: Метою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння студентами основ класичного академічного рисунка. Студенти повинні сформувати розуміння створення графічної структури творчої роботи, організації тональних плям на площині, графічної лінії, конструктивної побудови предметів, виховання розвиненого професійного мислення при передачі графічного зображення об'ємів на площині твору. Також завданнями вивчення дисципліни є засвоєння знань і вмінь роботи з

різними техніками і матеріалами рисунку, оволодіння методикою практичного розв'язання композиційних та тематичних завдань навчальної роботи. Студенти повинні вміти виконувати рисунок простих геометричних тіл, побутових предметів, натюрморту із побутових предметів, гіпсових моделей та живих форм. Особлива увага приділяється рисунку гіпсової голови.

Форми контролю: **2, 3 семестр – залік, 1, 4 семестр – іспит.**

Предмет: **Живопис**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **1, 2 рік, 1, 2, 3, 4 семестр**

Анотація: Метою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння принципів формування кольорової структури творчої роботи, організації кольорових плям на площині, поглиблене вивчення теоретичних і практичних знань кольорової гармонії, виховання розвиненого професійного мислення при передачі зображення кольорових об'єктів на площині твору. Також завданнями вивчення дисципліни є засвоєння знань і вмінь роботи з різними техніками і матеріалами живопису, оволодіння методикою практичного розв'язання композиційних та тематичних завдань живописного твору. Студенти повинні вміти виконувати живопис простих геометричних тіл, побутових предметів, натюрморту із побутових предметів, гіпсових моделей та живих форм.

Форми контролю: **1, 4 семестр – залік, 2, 3 семестр - іспит.**

Предмет: **Основи композиції**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **1 рік, 1, 2 семестр**

Анотація: Мета: розвиток у студентів творчої уяви і образотворчого мислення; виховання широкої художньо-естетичної культури і художнього смаку; вміння вести цілеспрямоване спостереження навколишньої дійсності, творчо відбирати життєві враження і відображати їх у правдивій образній формі; оволодіння професійною майстерністю з широким застосуванням її у художній діяльності. Завдання: виховати у студентів навички творчої діяльності, навчити вмінню послідовної роботи над твором від ескізу до його завершеності; ознайомити із виразними особливостями різних образотворчих матеріалів і технік; нагадати знання з історії розвитку теорії композиції, її основних закономірностей, правил і методів; розглянути специфічні проблеми композиційних жанрів їх загальні і внутрішні правила і прийоми.

Форми контролю: **1 семестр - залік, 2 семестр - іспит.**

Предмет: Пластична анатомія та скульптура

Статус: Нормативна

Рік, семестр: 1 рік, 2 семестр

Анотація: Метою навчальної дисципліни є поглиблене вивчення пластики, пропорцій, розмірів постаті людини. Студенти вчаться аналізу скульптурного зображення, сприйняття естетики об'ємів, їх взаємозв'язку та функціонування. Завданнями курсу є поглиблення і розширення обсягу знань студентів про анатомічні та антропометричні характеристики тіла людини; вивчення будови фігури загалом з акцентом на основи анатомічної системи (скелет, суглоби, м'язи); вивчення утворення зовнішньої форми (пластики) фігури в рухах, а також механіки рухів та ознайомлення з методикою побудови усієї фігури в будь-яких положеннях і динаміці; формування умінь враховувати антропометричні ознаки, пропорційні співвідношення частин і особливостей будови тіла; формування просторового мислення у студентів.

Форми контролю: іспит

Предмет: Основи кольорознавства

Статус: Нормативна

Рік, семестр: 1 рік, 1 семестр

Анотація: Мета: ознайомити студентів з основними категоріями та проблемами науки про колір; навчити використовувати знання у дослідницькій і практичній діяльності. Завдання: поглибити теоретичні знання з курсу «Живопис»; розкрити особливості розвитку та суть дизайну; розглянути колір як одну із складових дизайну; викласти закономірності кольорової гармонії; висвітлити особливості символіки кольору та їх використання у роботі дизайнера; розкрити суть психологічного і психофізіологічного впливу кольору на стан людини; подати практичні рекомендації застосування психології кольору в дизайні.

Форми контролю: іспит

Предмет: Історія мистецтв

Статус: нормативна

Рік, семестр: 3, 4 рік, 5, 6, 7, 8 семестр

Анотація: Метою вивчення дисципліни є засвоєння студентами історії західноєвропейського і українського мистецтва в його історичному розвитку; знань про мистецькі стилі, творчість визначних митців, які працювали в галузі архітектури, образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва; мистецьку термінологію; специфічні риси видів мистецтв: декоративного і ужиткового, архітектури і скульптури, живопису; зв'язок мистецтва з прогресивними ідеями національно-визвольного руху; творчість митців, які працювали і працюють в Україні та за її межами; стиль та творчу манеру митців. Студенти повинні вміти: визначити автора,

мистецьку школу, період створення того чи іншого твору; визначити найхарактерніші риси мистецтва тої чи іншої історичної епохи; провести мистецтвознавчий аналіз твору, розкрити особливості індивідуальної манери автора.

Форми контролю: **5,7 семестр – залік, 6, 8 семестр – іспит**

Предмет: Основи наукових досліджень

Статус: **нормативна**

Рік, семестр: **4 рік, 7 семестр**

Анотація: Дисципліна спрямована на системне інноваційне застосування фундаментальних знань для вирішення проблемних професійних завдань у певній галузі. Дисципліна допомагає підготувати бакалавра до самостійного навчально-наукового дослідження, виявити рівень загальнонаукової та спеціальної підготовки студента, його здатність застосувати одержані знання під час вирішення конкретних проблем, володіння методологією наукової творчості, сучасними інформаційними технологіями, методами отримання, обробки, зберігання і використання наукової інформації, спроможність до плідної науково-дослідницької і науково-педагогічної діяльності.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: Музеєзнавство та аналіз творів мистецтва

Статус: **нормативна**

Рік, семестр: **4 рік, 7 семестр**

Анотація: У навчальній дисципліні вивчаються основи музеєзнавства та основні напрямки роботи музеїв. Розглядаються історія розвитку музейної справи в Україні та класифікація музеїв. Вивчаються особливості фондової роботи, експозиційної діяльності, комерційної та фандрайзингової діяльності, новітні інформаційні технології музейної справи. Низка тем присвячені ринковим засадам музейного менеджменту та маркетингу, зокрема, налагодженню PR-комунікацій між музеєм і суспільством, організації взаємовигідної співпраці музеїв із туристичними фірмами. Увага акцентується також на проблемах та перспективах розвитку музейної мережі в Україні.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: Теорія і практика комп'ютерної графіки в образотворчому мистецтві

Статус: **нормативна**

Рік, семестр: **1 рік, 2 семестр**

Анотація: Методика занять з комп'ютерної графіки ґрунтується на вмінні та знаннях з рисунку, живопису, гравюри, шрифтів, книжкового мистецтва, основ поліграфії, фотографії та комп'ютерної графіки, історії мистецтва, філософії, які підкріпленні соціологічними, психологічними та іншими знаннями в галузі техніки, технології,

економіки. Органічно поєднуючи в собі художника, графіка та дизайнера студент буде підготовлений до проектування художніх творів широкого асортименту. У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти опанують широким спектром художніх засобів та проектних методів, що дозволяє їм створювати об'єкти різної складності – від єдиного товарного знака до цілого комплексу, який створює візуально-інформаційне середовище, забезпечуючи необхідний зв'язок між людиною та середовищем, між людиною та суспільством.

Форми контролю: **залік**

Предмет: **Психологія мистецтва**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **2 рік, 3 семестр**

Анотація: Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення основних засад загальної психології, вікової психології та психології художнього сприйняття мистецтва. Студенти повинні знати особливості психічного розвитку людини на різних вікових етапах індивідуального розвитку людини; вікову динаміку, закономірності, фактори, умови, механізми становлення, формування та розвитку особистості. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти також повинні знати: фактори впливу на процес сприйняття; основні риси художнього сприйняття; особливості сприйняття творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Вміти: аналізувати розвиток психічних процесів у дітей різних вікових категорій; аналізувати фактори впливу на художнє сприйняття; виявляти основні риси художнього сприйняття.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: **Матеріалознавство**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **1 рік, 1 семестр**

Анотація: Метою вивчення дисципліни є поглиблення знань студентів з історії розвитку художніх технік, технологій та матеріалів, ознайомлення з головними з них в контексті історико-культурного процесу в Україні та світі. У результаті вивчення курсу студенти повинні знати етапи приготування та використання матеріалів образотворчого мистецтва, їх призначення в техніках живопису, графіки, іконопису, скульптури та особливості їх розвитку в різні історико-культурні періоди; особливості художніх матеріалів; мати уявлення про походження та використання художніх матеріалів; вміти пояснювати тенденції розвитку матеріалів в залежності від етапів розвитку образотворчого та декоративного мистецтва; визначити характерні особливості мистецтва в різні історико-культурні епохи; обґрунтувати технологічні основи розвитку образотворчих матеріалів та технік і технологій; вміти оцінити

здобутки промисловості України та окремих митців у розробці нових технік та технологій образотворчих мистецтв та художніх матеріалів.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: **Основи художньої майстерності**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **2 рік, 3 семестр**

Анотація: Метою навчальної дисципліни є вивчення технічних і художніх можливостей графічних і живописних матеріалів на підставі копіювання творів художників і виконання творчих завдань. Навчальна дисципліна передбачає теоретичне і практичне ознайомлення з технологією живописних матеріалів і технічними можливостями їх застосування в живописі; теоретичне і практичне засвоєння основ для живопису; вивчення причин руйнування живописних творів (хімічні, технологічні, вплив навколишнього середовища) і способів збереження творів; вивчення залежності техніки живопису від структури художніх матеріалів у теоретичному та історичному аспектах, що сприяють формуванню висококваліфікованого спеціаліста у галузі образотворчого мистецтва та реставрації. У результаті вивчення курсу студенти повинні знати основні історично сформовані і сучасні техніки та прийоми малярства; особливості і властивості різних графічних і живописних матеріалів; технологію роботи з різними матеріалами живопису і рисунку; вміти працювати з художніми матеріалами; дотримуватися послідовності при створенні графічних і живописних робіт.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: **Рисунок та живопис за фахом**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **3, 4 рік, 5, 6, 7, 8 семестр**

Анотація: Метою викладання навчальної дисципліни «Рисунок за фахом» є формування вмінь і навичок реалістичного зображення, розуміння суті творчого процесу, створення художнього образу, сприяння забезпеченню рівня академічної освіти з урахуванням національних традицій, фахових вимог, процесу відродження мистецтва і культури, послідовному становленню майстра професіонала, художника, здатного вирішувати складні творчі завдання в мистецтві. Завданнями вивчення дисципліни «Рисунок за фахом» є: розвиток творчих здібностей, художнього смаку; культура сприйняття, формування високих естетичних потреб, здатність творити за законами краси; образне сприйняття навколишньої дійсності, формування вміння образного аналізу моделі; вивчення закономірностей природи, освоєння принципів та методів зображення об'ємної форми засобами малюнку.

Метою викладання навчальної дисципліни «Живопис за фахом» є засвоєння принципів формування кольорової структури, організації кольорових плям на площині, поглиблене вивчення теоретичних і практичних знань кольорової гармонії,

виховання розвиненого професійного мислення при передачі зображення кольорових об'ємів у просторі, вміння окреслити зображувальне на живописній площині. Основними завданнями вивчення дисципліни є засвоєння знань і вмінь з дисципліни, набуття практичного досвіду при виконанні кольорових співвідношень і формуванні об'ємів натури, оволодіння різними техніками і прийомами виконання живописного зображення, оволодіння методикою практичного розв'язання завдань з живопису розуміння тематичної суті зображення.

Форми контролю: **6, 7 семестр - залік, 5, 8 семестр - іспит**

Предмет: **Перспектива**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **1 рік, 1 семестр**

Анотація: Метою вивчення дисципліни є розвиток просторового мислення та уяви, формування основ наукового розуміння просторових побудов. Студенти повинні знати геометричні властивості предметів та визначати їх форми і розміри за рисунком; методи побудови зображень просторових фігур на площині; елементи проекційного апарату і картини; особливості побудови власних та падаючих тіней при різних джерелах освітлення; особливості виконання у перспективі відображень від по-різному розташованих дзеркальних поверхонь; виконання перспективних зображень об'єктів за методом центрального проєкціювання з урахуванням закономірностей і особливостей зорового сприйняття людиною навколишнього простору. Студенти повинні вміти: визначати геометричні властивості предметів, їх форму і розміри за рисунком; застосовувати методи зображення при розв'язуванні просторово-графічних задач; розв'язувати метричні та позиційні задачі на картині; будувати у перспективі прості геометричні тіла, виконувати перспективне зображення інтер'єру та екстер'єру об'єкта; аналізувати перспективні зображення.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: **Креслення з основами конструювання**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **1 рік, 1 семестр**

Анотація: Мета вивчення дисципліни полягає у розвитку просторового мислення та здібностей до аналізу геометричних форм, засвоєнні основних положень стандартів, оперування кресленням як засобом передачі графічної інформації. Основними завданнями дисципліни є: дати студентам необхідні теоретичні знання із закономірностей побудов просторових форм на площині; сформувати практичні навички щодо виконання зображень різноманітних сполучень геометричних форм на площині; розвивати у студентів просторове мислення; навчити студентів створювати проєкції об'єкта, який відповідав би наперед заданим геометричним та іншим вимогам; розвинути у студентів творчі здібності, вміння відображати власні ідеї за

допомогою зображень. Студенти також повинні вивчити етапи художнього конструювання виробів, створювати різноманітні композиції, технічні рисунки виробів, розробляти необхідну документацію для проекту свого виробу; розвивати здібність до абстрактного мислення; вміти користуватись каталогами, виставочними матеріалами, розробляти проекти виробів.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: **Ергономіка**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **1 рік, 2 семестр**

Анотація: Вивчення дисципліни передбачає набуття необхідної кількості професійних знань, необхідних для вирішення завдань формування гармонійного предметно-просторового середовища життєдіяльності людини. Метою вивчення курсу є формування навичок ергономічного аналізу у процесі художнього проектування; розвиток ергономічного мислення майбутнього художника-дизайнера; підготовка студентів до творчого процесу створення гармонійних художніх об'єктів, що поєднують в собі ергономічну логіку із ідейною художньою виразністю. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: термінологію ергономічної науки, теоретичні та методологічні основи ергономіки, умови виникнення та етапи розвитку ергономіки, методи ергономічних досліджень, функціональну означеність виробів, ергономічні вимоги до оснащення житлових приміщень з урахуванням їх антропометричних, психічних, фізичних і вікових особливостей; вміти: користуватися науково-довідковою літературою з ергономіки, аналізувати специфіку предметного оточення та навколишнього середовища; проектувати ергономічні системи за принципами безпеки, ефективності та комфортності життєдіяльності людини.

Форми контролю: **залік**

Предмет: **Хіміко-біологічні основи реставрації та методи дослідження творів мистецтва**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **1 рік, 2 семестр**

Анотація: Під час вивчення дисципліни студенти засвоюють базові основи хімії, біології, фізики. Увага акцентується на практичному застосуванні знань із цих дисциплін у реставрації. У навчальному процесі студенти засвоюють знання із неруйнівних методів дослідження: у видимій площині спектра, при ультрафіолетовому випромінюванні, при інфрачервоному випромінюванні, рентгенівському дослідженні. Обстеження при видимій площині спектра передбачає, зокрема, оволодіння методами роботи з лупою, мікроскопом, фотографічним обладнанням. Аналіз процесу дослідження творів при ультрафіолетовому та інфрачервоному випромінюванні включає, зокрема, засвоєння наукового та

практичного матеріалу про джерела випромінювання, світлофільтри, методи рефлексографії та інфрачервоної люмінесценції. Особлива увага приділяється вивченню рентгенографічних методів дослідження: пошарової контактної рентгенографії, компесатографії, фото електронографії.

Форми контролю: **залік**

Предмет: **Декоративно-прикладне мистецтво і художні промисли**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **1 рік, 1 семестр**

Анотація: Метою вивчення дисципліни є ознайомлення студентів із видами декоративно-прикладного мистецтва, їх історією, тенденціями розвитку, художніми традиціями. Студенти повинні знати мистецькі стилі, творчість визначних митців, які працювали в різних видах декоративно-ужиткового мистецтва; мистецьку термінологію; специфічні риси видів народного мистецтва: писанкарства, вишивки, різьблення по дереву, ткацтва кераміки, ковальства; зв'язок мистецтва з прогресивними ідеями різних періодів історії України; творчість митців, які працювали і працюють в Україні та за її межами; стиль та творчу манеру митців. Студенти повинні вміти: визначити автора, мистецьку школу, період створення того чи іншого твору; визначити найхарактерніші риси мистецтва тої чи іншої історичної епохи; провести мистецтвознавчий аналіз твору.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: **Історія, теорія та етика реставрації живопису**

Статус: **Нормативна**

Рік, семестр: **1 рік, 1 семестр**

Анотація: Мистецтво українського народу багатогранне і різноманітне. За тривалий час історичного і культурного розвитку було створено велику кількість довершених зразків матеріальної і духовної культури. З поміж пам'яток матеріальної культури, особне і визначне місце в українському образотворчому мистецтві посідає ікона. Впродовж свого тисячолітнього розвитку українська ікона зазнавала часи піднесення і руйнувань. Повернути нинішнім і майбутнім поколінням минулі надбання зможуть фахівці реставратори. Оскільки проведення фахових реставраційних робіт не можливе без глибоких знань з історії, теорії та етики реставрації малярства, пропонується відповідний навчальний курс.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: Техніки та технології ДПМ

Статус: Нормативна

Рік, семестр: 2 рік, 3 семестр

Анотація: Метою вивчення дисципліни є ознайомлення студентів із технологією виготовлення та художнього оздоблення виробів із дерева, шкіри, а також ткацтва. Студенти повинні опанувати знаннями про хімічні, фізичні та механічні властивості різних матеріалів і технологією виготовлення художніх виробів із них. Студенти повинні знати правила використання обладнання та прийоми роботи спеціальними інструментами: ручним інструментом з обробки матеріалів, столярним верстаком, токарним, фрезерним і свердлильним верстатами. Студенти також повинні засвоїти різні техніки обробки матеріалів, зокрема контурну різьбу, плоску рельєфну, скульптурну різьбу, різні види дерев'яної мозаїки, спеціальні види опорядження виробів з дерева та опанувати техніками художньої обробки дерева: шиттям, вишиванням, аплікацією, набиванням металу, тисненням, плетінням, ажурним вирізуванням.

Форми контролю: іспит

Предмет: Реставрація живопису

Статус: Нормативна

Рік, семестр: 2 рік, 3 семестр

Анотація: У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти засвоюють знання із реставрації станкового олійного й темперного живопису. Вивчаючи реставрацію олійного живопису студенти засвоюють особливості профілактичної заклейки; укріплення фарбового шару; визначення реакції розчинів сумішей в розчиннику та проведення процесу нейтралізації; підведення заплат восково-смоляним методом; підклейка реставраційних кромek і полотна до картин намальованих на полотні; дублювання картин; видалення поверхневого забруднення; регенерація лаку; видалення замальовок (не авторського шару фарб); покриття лаком; тонування втрат живопису. Вивчення реставрації темперного живопису передбачає освоєння технік і матеріалів темперного живопису, характерних пошкоджень і дефектів творів, реставрації творів мистецтва, організації консерваційних і реставраційних робіт.

Форми контролю: іспит

Предмет: Основи реставрації та копіювання

Статус: Нормативна

Рік, семестр: 1 рік, 1 семестр

Анотація: Метою вивчення дисципліни є поглиблення знань студентів з історії розвитку реставрації, технологій та матеріалів реставрації, ознайомлення з головними з них в контексті історико-культурного процесу в Україні та світі. У результаті вивчення курсу студенти повинні знати етапи приготування та

використання матеріалів реставрації, їх призначення та особливості їх розвитку в різні історико-культурні періоди; особливості художніх матеріалів; мити уявлення про копіювання та використання художніх матеріалів; вміти пояснювати тенденції розвитку художніх матеріалів в залежності від етапів реставрації; визначити характерні особливості мистецтва в різні історико-культурні епохи; обґрунтовувати технічні та технологічні етапи реставрації та копіювання та їх технік і технологій; вміти оцінити здобутки реставраторів України та світових митців у розробці нових технік та технологій реставрації.

Форми контролю: **іспит**

ВИБІРКОВІ ДИСЦИПЛІНИ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИБОРОМ ВНЗ

Предмет: Педагогіка (загальна і мистецька)

Статус: Вибіркова

Рік, семестр: 2 рік, 4 семестр

Анотація: Під час вивчення навчальної дисципліни студенти засвоюють загальні основи педагогіки, теорії виховання та навчання, а також особливості методики викладання мистецьких дисциплін. Значну увагу приділяється теорії виховання: сутності змісту і процесу виховання; основним закономірностям і принципам виховання; методам виховання; організаційним формам виховної роботи. Ознайомлення студентів із теорією навчання передбачає опанування ними знаннями дидактичних принципів, методів і засобів; змісту освіти та структурою і специфікою організації процесу навчання. Акцентується увага на методологічних засадах мистецької освіти; особливостях викладання художніх дисциплін у дитячих художніх школах, центрах дитячо-юнацької творчості.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: Безпека життєдіяльності і цивільний захист

Статус: Вибіркова

Рік, семестр: 1 рік, 1 семестр

Анотація: Метою навчальної дисципліни є набуття студентами знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку. Завданнями навчального предмету є сформулювати загальнокультурні компетенції: культуру безпеки і ризик-орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища

розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності людини; знання сучасних проблем і головних завдань безпеки життєдіяльності та вміння визначити коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання.

Форми контролю: **залік**

Предмет: **Англійська мова**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **3, 4 рік, 5, 6, 7, 8 семестр**

Анотація: Метою вивчення дисципліни є формування в студентів комунікативної компетенції, базою для якої є комунікативні вміння, сформовані на основі мовних знань і навичок, що відповідають стандарту B2. Основними завданнями навчання є оволодіння навичками аналітичного і пошукового читання літератури з елементами спеціалізації зі словником; збагачення базового загального лексикону та вивчення історичного лексикону; формування умінь розпізнавати та диференціювати складні граматичні явища і моделі за формальними ознаками; вміння вести дискусію на запропоновану тематику, передбачену програмою; користуватися словником іншомовних слів, термінологічними словниками та довідковою літературою; перекладати тексти, використовуючи термінологічні двомовні словники, електронні словники.

Форми контролю: **5, 7 семестр - залік, 6, 8 семестр – іспит**

Предмет: **Експертиза творів мистецтва**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **4 рік, 8 семестр**

Анотація: Експертиза живописних творів – це вид діяльності спрямованої на виявлення відповідності витвору мистецтва даним, які надав замовник. Експерти перевіряють, досліджують твір живопису на предмет його «справжності» відповідності заявленому часу створення і приналежності руці того або іншого майстра. Підсумок їх роботи – експертний висновок, підтверджуючий або заперечливий достовірність картини, ікони і т.д. Суть занять експерта можна визначити як ідентифікацію і встановлення статусу твору живопису, накопичення первинних знань про нього. Основою роботи експерта за творами живопису є проведення комплексної іконографічної, стилістичної і техніко-технологічної експертизи творів українського та зарубіжної живопису та графіки. Найчастіше використовується певна методика комплексного аналізу, заснована на колекції еталонів, у міру поповнення яких експертами робляться висновки про індивідуальні почеркові ознаки художників, а так само постійно уточнюються технологічні особливості характерні для окремих шкіл живопису різних періодів.

Форми контролю: **іспит**

Предмет: **Методика викладання фахових дисциплін**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **3 рік, 5 семестр**

Анотація: Метою навчальної дисципліни є сформувати навички та знання у студентів, необхідні для виконання у подальшому функцій викладача спеціальних навчальних закладів різних типів, керівника художньої студій. Завдання: закріпити та поглибити знання з психолого-педагогічних та фахових дисциплін; опанувати теоретико-практичним блоком знань, достатніх та необхідних для подальшої педагогічної діяльності в навчальних закладах мистецького спрямування; опанувати специфіку педагогічної діяльності з дітьми різних вікових категорій; розвивати вміння проводити різні форми навчально-виховної роботи з використанням сучасних технологій навчання .

Форми контролю: **іспит**

ДИСЦИПЛІНИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ СТУДЕНТА

Спеціалізація 1. Монументальне мистецтво

Предмет: **Спецкурс «Графіка»**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **2, 3, 4 рік, 3,4, 5, 6, 7, 8 семестр**

Анотація: Навчальний спецкурс «Графіка» – невід’ємна частина підготовки студентів в процесі освоєнні графічної грамоти, що має значний освітньо-виховний вплив на формування художнього смаку і становлення особистості вчителя образотворчого мистецтва, розвиток його творчих здібностей до художньої та педагогічної діяльності. Графіка як навчальна дисципліна має необмежені можливості для творчого розвитку студентів і позитивно впливає на формування їх творчих якостей і високої художньої культури. Основа спецкурсу передбачає практичне оволодіння студентом графічними техніками авторського друку, вироблення знань, навиків й умінь, які сприятимуть самостійному виконанню завдань у графічних техніках, навчання зображальним і виражальним засобам графіки; професійну підготовку фахівця з високим рівнем художньої майстерності щодо самостійного творчого вирішення завдань художньої і педагогічної діяльності.

Форми контролю: **3, 4, 6, 8 семестр - залік, 5, 7 семестр – іспит**

Предмет: **Спецкурс « Скульптура»**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **2, 3, 4 рік, 3,4, 5, 6, 7, 8 семестр**

Анотація: Метою навчальної дисципліни є підготовка художника образотворчого мистецтва з високим професійним рівнем майстерності. Вивчення дисципліни допоможе формуванню у студентів: просторового мислення, сприйняття естетики

об'ємів, їх взаємозв'язку та функціонування; природних здібностей у виконанні об'ємного тривимірного зображення; вивчення пластики, пропорцій постаті людини методом скульптурного зображення; вивчення утворення зовнішньої форми фігури людини при русі; форми пропорцій звірів, птахів та інших живих організмів шляхом спостереження, аналізу та скульптурного зображення; формування просторового мислення у студентів; розуміння особливостей національної скульптурної спадщини, яке виховує патріотизм до рідного краю.

Форми контролю: **3, 4, 6, 8 семестр - залік, 5, 7 семестр – іспит**

Спеціалізація 2. Монументальне мистецтво

Предмет: **Спецкурс «Малярство»**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **2, 3, 4 рік, 3,4, 5, 6, 7, 8 семестр**

Анотація: Метою курсу є вивчення художніх технік у живописі для розвитку і формування професійно-творчих якостей майбутнього фахівця в галузі образотворчого мистецтва. Виходячи з даної мети програмою передбачено вирішення таких завдань: поглиблення теоретичних знань і формування практичних, технічних навичок та прийомів виконання завдань в різних жанрах живопису: натюрморту, ліричного пейзажу, епічного пейзажу, морського пейзажу, інтер'єрного простору, зображення людини, тематичних композицій; закріплення знань про стилі в живописі, про їхні головні відмінності, виконання завдань в різних стилях, застосовування на практиці різних технічних прийомів живопису; проведення аналізу творів сучасного мистецтва, вміння виконувати завдання в сучасних стилях і техніках; підготовка молодого художника до створення своїх власних творчих художніх робіт.

Форми контролю: **3, 4, 6, 8 семестр - залік, 5, 7 семестр – іспит**

Предмет: **Спецкурс «Іконопис»**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **2, 3, 4 рік, 3,4, 5, 6, 7, 8 семестр**

Анотація: Спецкурс «Іконопис» належить до дисциплін фахового циклу. Курс має на меті підготувати фахівця з високим рівнем іконописної майстерності, здатного самостійно творчо вирішувати завдання художньої і педагогічної діяльності. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати історію іконопису, його зародження та етапи становлення і розвитку, особливості української ікони, історію становлення іконографічного канону, іконологію та іконографію, будову та структуру іконостасу; художні особливості традиційної та народної ікони та закономірності створення іконописної композиції. Студенти повинні вміти використовувати образотворчі і виражальні засоби іконописної техніки, її можливості у створенні завдань навчальної і творчої роботи; вміти користуватись художніми матеріалами,

інструментами; вміти розкривати особливості іконографічної мови, аналізувати іконописні твори.

Форми контролю: **3, 4, 6, 8 семестр - залік, 5, 7 семестр – іспит**

Спеціалізація 3. Декоративне мистецтво

Предмет: **Спецкурс «Текстиль та художня обробка шкіри»**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **2, 3, 4 рік, 3,4, 5, 6, 7, 8 семестр**

Анотація: Метою вивчення дисципліни є поглиблення знань, умінь та майстерності студентів в художній обробці шкіри та текстилю, а також вивчення історії розвитку видів, технік обробки та декорування шкіри та текстилю. Ознайомлення з головними осередками, відомими майстрами та традиціями даних видів народних ремесел, особливостями розвитку та регіональними відмінностями. У результаті вивчення курсу студенти повинні знати етапи технологічних процесів, інструменти та підручні матеріали, а також вміти підібрати потрібну сировину, колорит, попередньо створивши композицію та підбравши колорит, базуючись на народних традиціях; обґрунтувавши свій вибір збором ілюстративного матеріалу та ескізами, враховуючи художньо-стильові особливості; мати уявлення про етнічні та національні традиції розвитку даних ремесел у народів на території України; вміти пояснювати тенденції розвитку української національної культури; ремесел, та, загалом, декоративно-прикладного мистецтва.

Форми контролю: **3, 4, 6, 8 семестр - залік, 5, 7 семестр – іспит**

Предмет: **Спецкурс «Дерев'яна пластика»**

Статус: **Вибіркова**

Рік, семестр: **2, 3, 4 рік, 3,4, 5, 6, 7, 8 семестр**

Анотація: Важливою складовою образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та реставрації є дерев'яна пластика. Метою вивчення спецкурсу є поглиблення знань студентів з теорії та практики у царині дерев'яної пластики. У результаті вивчення курсу студенти мають досягти відповідного рівня у виконанні копій запропонованих зразків, творчих та підсумкових експозиційних робіт у дерев'яній пластичі. Ознайомитися з кращими творами дерев'яної пластики українських та світових мистців різних епох і стилів. Вміти методично і методологічно провадити творчу, виробничу та педагогічну роботу в цьому напрямку. Знати технічні та технологічні аспекти та техніку безпеки при виконанні дерев'яної пластики. Вміти фахово оцінити твори дерев'яної пластики.

Форми контролю: **3, 4, 6, 8 семестр - залік, 5, 7 семестр – іспит**

Спеціалізація 4. Реставрація

Предмет: Спецкурс «Техніка і технологія реставрації станкового живопису»

Статус: Вибіркова

Рік, семестр: 2, 3, 4 рік, 3,4, 5, 6, 7, 8 семестр

Анотація: Метою вивчення дисципліни є поглиблення знань студентів з історії станкового живопису, вивчення технік і технологій реставрації живописних творів, ознайомлення з головними проблемами історико-культурного та мистецького процесу в Україні, а також з технологічними особливостями процесів реставрації, попередньо ґрунтовно вивчивши техніки станкового живопису, ґрунти матеріали, обладнання та інструменти які потрібні для роботи з художнім твором. У результаті вивчення курсу студенти повинні знати етапи реставраційного процесу, ознайомлюватися і вивчати нові технології та винаходи у даній галузі; вміти застосовувати практично набуті знання не пошкодивши твір мистецтва, що підлягає реставрації; навчитися визначати різні історико-культурні періоди; художньо-стильові особливості творів мистецтва; вміти пояснювати тенденції розвитку української національної культури; визначити характерні особливості мистецтва в різні історико-культурні епохи.

Форми контролю: 3, 4, 6, 8 семестр - залік, 5, 7 семестр – іспит

Предмет: Спецкурс «Техніка і технологія реставрації дерев'яної пластики»

Статус: Вибіркова

Рік, семестр: 2, 3, 4 рік, 3,4, 5, 6, 7, 8 семестр

Анотація: Метою вивчення дисципліни є вивчення технік і технологій реставрації творів з дерев'яної пластики, ознайомлення з головними проблемами історико-культурного та мистецького процесу в Україні, а також з технологічними особливостями процесів реставрації, попередньо ґрунтовно вивчивши техніки дерев'яної пластики, ґрунти матеріали, обладнання та інструменти які потрібні для роботи з художнім твором. У результаті вивчення курсу студенти повинні знати етапи реставраційного процесу, ознайомлюватися і вивчати нові технології та винаходи у даній галузі; вміти застосовувати практично набуті знання не пошкодивши твір мистецтва, що підлягає реставрації; навчитися визначати різні історико-культурні періоди; художньо-стильові особливості творів мистецтва; вміти пояснювати тенденції розвитку української національної культури; визначити характерні особливості мистецтва в різні історико-культурні епохи. У результаті вивчення курсу студенти мають досягти відповідного рівня у виконанні копій запропонованих зразків, творчих та підсумкових експозиційних робіт у дерев'яній пластиці. Ознайомитися з кращими творами дерев'яної пластики українських та світових мистців різних епох і стилів. Вміти методично і методологічно провадити творчу, виробничу та педагогічну роботу в цьому напрямку. Знати технічні та технологічні аспекти та техніку безпеки при виконанні дерев'яної пластики.

Форми контролю: 3, 4, 6, 8 семестр - залік, 5, 7 семестр – іспит

10. ФАХОВЕ СПРЯМУВАННЯ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», фахівця першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Загальні вимоги

Бакалавр - це фахівець, який на основі повної загальної середньої освіти здобув поглиблену загальнокультурну та мистецьку підготовку на базі вивчення на фундаментальному рівні гуманітарних та соціально-економічних наук, а також психолого-педагогічну і професійно-практичну підготовку на базі дисциплін фахового спрямування та одержав відповідні види практичної підготовки в галузі образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва, реставрації творів мистецтва на рівні, що забезпечує бакалавру знання та вміння: забезпечення розвитку професійних здібностей щодо самоорганізації, вміння самонавчатись, розвивати творче мислення, виявляти креативність, здійснювати мистецтвознавчий аналіз творчих робіт, здатність виконувати творчі роботи в різних техніках образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та реставрації.

С	Складові професійної компетентності
	Управлінська (С1) – здатність визначати перспективи розвитку своєї діяльності; швидке реагування на зміну ситуації; самостійність і винахідливість у прийнятті управлінських рішень; рішучість і динамічність у своїх вчинках і думках.
	Дослідницька(С2) – здатність проводити наукові дослідження, узагальнення свого досвіду, постійна самоосвіта..
	Проектувальна (С3) – здатність і готовність розробляти моделі та творчі проекти в процесі виготовлення художніх творів образотворчого та декоративного мистецтва.
	Організаційна (С4) – здатність приймати рішення, збирати й аналізувати інформацію, налагоджувати міжособистісну комунікацію.
	Контрольна (С5) – здатність і готовність здійснювати перевірку достовірності результатів мистецтвознавчого аналізу, аналізувати емпіричні матеріали, порівнювати та співставляти їх із теоретичними положеннями.
	Педагогічна (С6) – здатність до проектування, організації, оцінювання, рефлексії та коригування навчально-виховного процесу мистецьких шкіл та художніх студій.

	Методична компетентність (С7) – здатність продемонструвати процес втілення художнього образу в різних матеріалах, використовуючи традиційні і сучасні технології образотворчого мистецтва.
	Креативно-творча (С8) – здатність до виявлення і постановки проблеми, аналізу (абстракції) і синтезу (узагальнення), висловлювати різноманітні ідеї, вирішувати завдання творчого характеру.
	Технологічна (С9) – здатність упроваджувати сучасні технології, інноваційні підходи, передовий досвід сучасних митців у процесі створення творчих робіт у різних видах мистецтва. Складниками технологічної компетентності є: ІКТ-компетентність, компетентності з техніки обробки матеріалів, технічної творчості, декоративно-ужиткового мистецтва.
	Професійно-комунікативна компетентність (С10) – здатність актуалізувати та застосовувати комунікативні знання, навички, уміння, установки, стратегії й тактики комунікативної поведінки, здобутий досвід комунікативної діяльності, а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного розв'язання завдань художньої освіти.
	Діагностична (С11) – володіння мистецтвознавчими знаннями, теорією та методологією (підходами, принципами і методами) аналізу художніх творів, виявлення їх характерних ознак; застосування цих методів та принципів для аналізу естетичної вартості творчих робіт.
Б	Результати навчання
1	Здатність до організації освітньої діяльності в загальноосвітніх закладах та мистецьких студіях, готовність забезпечувати належний рівень викладання фахових дисциплін (С1, С4).
2	Здатність виявляти художньо-стильові та технологічні особливості творів мистецтва, здійснювати мистецтвознавчий аналіз творів малярства, графіки та зразків декоративно-прикладного мистецтва, проводити іконографічний аналіз іконопису (С2, С5).
3	Уміння визначати характерні ознаки мистецтва в різні історико-культурні періоди; аналізувати твори образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва (С11).
4	Здатність до організації власної науково-дослідницької діяльності, застосування методології наукових досліджень; здійснення обробки джерельної бази та підведення підсумків наукового дослідження. (С 2).
5	Здатність володіти знаннями основних положень нормативно-правового забезпечення діяльності загальноосвітніх закладів в Україні; здатність до організації навчальної роботи з фахових дисциплін (С4, С6).
6	Уміння визначати ефективність форм, методів, засобів і прийомів організації

	навчальної роботи з фахових дисциплін (С7).
7	Уміння застосовувати знання для ідентифікації, формулювання і розв'язання професійних творчих завдань (С8).
8	Здатність визначати основні психологічні засади художнього сприйняття творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва (С5).
9	Уміння визначати автора, мистецьку школу, період створення того чи іншого твору; визначати найхарактерніші ознаки видів і жанрів візуального мистецтва (С2, С11).
10	Уміння використовувати у професійній діяльності інформаційно-комунікаційні технології, здатність до аналізу і синтезу отриманої інформації (С8).
11	Уміння розробляти моделі та творчі проекти в процесі виготовлення художніх творів образотворчого та декоративного мистецтва в різних техніках і матеріалах (С3).
12	Здатність охарактеризувати динаміку змін формотворчих засад та естетичних критеріїв у створенні художнього образу, генерувати творчі ідеї у творах мистецтва (С8).
13	Здатність до оволодіння теоретичними основами, системами норм та цінностей професійної комунікації, вміння вести ефективні комунікаційні взаємодії, передачі інформації та обміну думками в процесі творчої діяльності (С 10).
14	Здатність до створення творчих робіт у різних видах мистецтва на основі впровадження сучасних технологій, інноваційних підходів, передового досвіду сучасних митців (С 9).
15	Уміння системно мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей у створенні художніх творів (С 8, С11).
16	Здатність застосовувати професійно профільовані знання і практичні уміння і навички для організації навчально-виховного процесу в процесі вивчення фахових дисциплін (С 6, С7).
17	Здатність продемонструвати знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності (С 11).
18	Здатність організувати освітній процес відповідно санітарно-гігієнічним вимогам трудового процесу (С 1).
19	Уміння використовувати нормативно-правову базу з питань охорони праці, організувати дотримання вимог безпеки праці учасникам навчально-виховного процесу процесу (С 4).

11. ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ІЗ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ ЧИТАЮТЬСЯ НА КАФЕДРІ

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

А

Абрис (від нім. — нарис, план) — обрис предмета, нанесений за допомогою ліній; а також лінійний (контурний) малюнок допоміжного характеру, виконаний у процесі роботи художника над кольоровою літографією. Близький за змістом до поняття контур.

Абстракціонізм (від латин. abstractus — віддалення) — напрям образотворчого мистецтва 20 ст., послідовники якого вибудовують свої твори виключно із формальних елементів: лінія, кольорова пляма, відхилена конфігурація.

Авангардизм (від франц. — передовий загін) — узагальнена назва художніх напрямів європейського мистецтва 1905—1930-х рр. (фовізм, кубізм, абстракціонізм, експресіонізм, дадаїзм, сюрреалізм, футуризм) і повоєнного часу (неоавангардизм).

Автолітографія (від грец. — сам, камінь і малюю) — спосіб виготовлення художньої літографії, при якому художник працює над твором безпосередньо на самому камені (іноді на цинковій або алюмінієвій пластинці); а також твір графіки, виконаний у цій техніці.

Автопортрет — портрет художника, виконаний ним самим. Особливий різновид портретного жанру. Автопортрет виконується за допомогою дзеркала або системи дзеркал і виражає оцінку художником своєї особистості, її ролі й місця у світі та суспільстві, своїх творчих принципів.

Автотипія (від грец. — сам і відбиток) — поліграфічний спосіб відтворення півтонових зображень, при якому сітчастий негатив копіюють на цинкову пластинку, яку потім травлять азотною кислотою, створюючи кліше; а також відбиток з такого кліше.

Агітаційне мистецтво — сукупність видів образотворчого мистецтва, які містять політичні ідеї, виражені в лаконічній, активно діючій формі (плакат, карикатура, лубок та ін.). Агітаційне мистецтво здатне оперативно відгукуватись на події політичного життя країни.

Аерограф (від грец. — повітря і пишу) — пневматичний прилад для тонкого розпилювання рідких фарб; дає можливість рівномірно покривати площі довільних розмірів, а також м'яко переходити від найнасиченішого тону до ледь помітного.

Академізм (від імені грецького міфічного героя Академа) — в образотворчому мистецтві напрям, що склався в художніх академіях 16—19 ст. Він наслідував формальні риси мистецтва античної й ренесансної епох, відображав умовні ідеалізовані образи.

Акварель (від латин. aqua — вода) — водяні фарби, художній матеріал для живопису.

Акватинта (від італ. acquatinta;— офорт і забарвлений, тонований) — ручний спосіб виготовлення друкованої форми у вигляді заглибленої гравюри на металі.

Акватипія (від латин. — вода і грец. — відбиток) — поліграфічне відтворення малюнків водяними (знежиреними) фарбами; відтінки зображеного нагадують акварель.

Акротерій (від грец. — вершина, виступ, шпиль) — первісно конструктивний, пізніше — суто декоративний елемент, що завершував фронтон грецького храму на всіх трьох кутах. Акротерій — скульптурна прикраса над кутами фронтона архітектурної споруди.

Аксометрія — один із видів перспективного зображення. Це спосіб тривимірного зображення форми на площині.

Акцент — виділення певної частини зображення кольором, світлом чи лінією з метою фокусування уваги глядача на цій частині.

Ала прима (італ. — з першого разу) — художній прийом живопису, коли картина пишеться без попереднього пропису та підмальовку за один сеанс. Твори, написані в такій техніці, характеризуються своєю безпосередністю.

Альфреско (італ. — сирим способом по сирому) — основний технічний різновид фрескового живопису, що виконується на свіжій вогкій вапняній штукатурці.

Ампір (від франц. empire — імперія) — стильовий напрям в архітектурі й мистецтві початку 19 ст. Ампір розвинувся в руслі класицизму і фактично завершив його еволюцію.

Амфітеатр — 1) у давньогрецькому театрі місця, розташовані півколом на схилах пагорбів; 2) давньоримська будівля для видовищ еліптичної форми з ареною посередині, навколо якої уступами вгору розміщені місця для глядачів.

Аналогія — умовивід, в якому на основі схожості предметів за одними ознаками робиться висновок про їх можливу схожість за іншими ознаками. Аналогія лежить в основі моделювання.

Анатомічний малюнок — вид навчального малюнка, де зображуються м'язи, суглоби та інші пластичні властивості людського тіла.

Андеграунд (англ. — той, що перебуває під землею) — напрям у мистецтві, що виступає врозрив з його традиційними канонами, неофіційне мистецтво. Полягає в демонструванні художниками своїх творів під відкритим небом чи в підземних переходах.

Анімалізм, анімалістичний жанр (від лат. animal — тварина) — зображення тварин в живопису, скульптурі і графіці. Художників, що працюють у цьому жанрі, називають анімалістами.

Ансамбль (франц. ensemble, букв. — разом) — в архітектурі та містобудуванні — гармонійна єдність споруд, творів монументально-декоративного мистецтва, зелених насаджень; цілісність просторової композиції, пропорційність співвідношень частин і цілого; силует, пластика, колір.

Антаблемент (від франц. — стіл, дошка) — верхня частина будівлі, розміщена на колонах, складовий елемент архітектурного ордеру.

Античне мистецтво (від лат. antiquus — давній) — назва давньогрецького і давньоримського мистецтва; виникла в епоху Відродження.

Антропоморфізм (від грецьк. antropos — людина і morfe — форма) — олюднення, наділення людськими якостями неживих предметів, явищ природи, тварин, представлення богів у людській особі.

Анфас (франц., букв. — в обличчя) — зображення постаті людини обличчям до глядача.

Анфілада — ряд прямолінійно розташованих суміжних кімнат, з'єднаних дверима або відкритими арками, що розміщені по одній осі.

Аплікація (від латин. — прикладання) — спосіб створення зображень або орнаментів шляхом наклеювання або нашивання на основу (папір, картон, тканину) різнокольорових шматочків паперу чи тканини.

Апсида (гр. — склепіння) — виступ споруди, напівкруглий, прямокутний, багатокутний у плані, перекритий півкуполом або замкнений півсклепінням. Застосовується в християнських храмах.

Аркада (фр. arcade, італ. areata — склепіння) — ряд однакових за формою і розмірами арок, що спираються на стовпи або колони. Застосовують переважно при спорудженні відкритих галерей.

Аркбутан (фр. arc-boutant) — зовнішня опорна кам'яна або цегляна напіварка, що передає горизонт, розпір від склепіння на зовнішні стіни та контрфорси.

Архітектоніка (від грец. — будівельне мистецтво) — загальний план побудови художнього твору, принциповий взаємозв'язок його частин.

Архітектура (від грец. — будівничий) — 1) будівельне мистецтво, проектування й будівництво споруд; 2) мистецький характер споруди.

Архітектурні ордери — система архітектурних засобів і прийомів композиції, що виражається певною структурою й художньо-образним виявом складових частин стояково-балкової конструкції будівлі.

Асекко (італ. — по сухому) — технічний різновид фрескового живопису, що виконується на твердій сухій вапняній штукатурці.

Асиметрія (грец. — неспівмірність, невідповідність) — відсутність або порушення симетрії, несиметричність, нерозмірність; один із різновидів композиції, коли її елементи мають нерівнозначні функції.

Атлант — опора у вигляді декоративної скульптурної чоловічої статуї. Відома ще за часів античності.

Ахроматичний (грец. — безбарвний) **колір** — колір, який не має кольорового тону, а тільки світловий, тобто білий, сірий, чорний.

Б

Багет (від франц. — паличка) — різьблена або пофарбована планка для виготовлення рамок для картин та оздоблення стін.

База — основа колони, стовпа, або пілястри.

Базиліка (від грец. — царський дім, палац) — прямокутна в плані будівля, розділена всередині рядами колон чи стовпів на продольні частини (нефи).

Балюстрада — огорожа з балясин (маленьких фігурних колонок), укріплених на цоколі та з'єднаних по верху горизонтальною балкою.

Баптистерій — хрещальня, приміщення для здійснення обряду хрещення. Часто Б. — окрема споруда, кругла або багатогранна в плані, перекрита куполом.

Барельєф (франц. — низький рельєф) — вид скульптури, в якій випукла частина зображення виступає над площиною фону не більше, ніж на половину свого об'єму.

Бароко (від італ. — вигадливий, дивний) — художній стиль кінця 16 — середини 18 ст., якому притаманні декоративність, динамічно складні форми та живописність.

Батальний (від італ. — битва) **жанр** — жанр образотворчого мистецтва, присвячений темам війни, а також різновид історичного жанру.

Батик (малайс.) — техніка ручного розпису тканини.

Бієнале — виставка, фестиваль і т. ін., що проводяться раз на два роки.

Боді-арт (від англ. — тіло і мистецтво) — напрям усередині концептуального мистецтва, яке виникло в Західній Європі та США на межі 1960—1970-х рр. В боді-арт розмальовується жива модель.

Буквиця — великі літери, ініціали, перша буква, з якої починається новий розділ чи нова частина тексту. Раніше буквиця щедро прикрашалася живописом, орнаментом, сюжетними сценами.

Бюст (франц.) — скульптурне зображення голови і верхньої частини тіла людини.

В

Вазопис — орнаментальний або зображальний декоративний розпис посудин, виконаний спеціальними фарбами з подальшим випалюванням.

Вернісаж (від франц. vernissage — лакування) — урочисте відкриття художньої виставки.

Вертеп — 1) печера; 2) розбійницьке, шахрайське кубло; 3) назва старовинного українського мандрівного лялькового театру, де поруч з різдвяною містерією виставляли й сценки з народного життя.

Витинанка — паперові ажурні прикраси, якими із середини 19 ст. оздоблювали хати в українських селах.

Вишивка — вид декоративно-прикладного мистецтва; орнаментальне або сюжетне зображення на тканині, виконане різними швами.

Вівтар (латин., букв. — підвищення) — 1) жертовник, місце для жертвоприношень; 2) головне місце в християнському храмі, розташоване в його східній частині й відокремлене вівтарною перегородкою.

Відношення — взаємозв'язок елементів малюнку, який виділяється в процесі спостереження та зображення тої чи іншої форми, наприклад, метричні властивості предмету (пропорційне відношення), передача тонів (тональне відношення), розподіл форм у просторі (просторове відношення).

Відродження — доба розвитку ідеології й культури в Італії у 14—16 ст., в країнах Західної Європи — 15—16 ст.; а також архітектурний стиль цієї доби.

Візуальний (лат. *visualis* – зоровий) – те, що сприймається зором.

Вілла — замиський будинок із садом чи парком.

Вітраж (від франц. *vitrage* — вставляння шибок) — твір монументально-декоративного мистецтва, виконаний із різнокольорового скла, призначений для заповнення віконного прорізу в архітектурній забудові та розрахований на наскрізне освітлення.

Волюта (від латин. — сувій, спіраль) — скульптурна оздоба у вигляді спірально скрученого завитка.

Г

Галерея — 1) довге крите приміщення, одну з поздовжніх стін якого замінують колони, стовпи або балюстрада; 2) видовжена зала з суцільним рядом великих вікон в одній із поздовжніх стін.

Гама кольорова — в образотворчому мистецтві визначення взаємозв'язку послідовного ряду кольорів та їх відтінків. Може поєднувати всі кольори спектра або частину їх.

Гаптування - вишивка шовковими, вкритими тонким шаром золота або срібла нитками різного ґатунку. Також - вишита золотими або срібними нитками річ.

Гармонія (від грец. *harmonis* — система, устрій, розмірність) — в образотворчому мистецтві пропорційність, взаємозв'язок частин зображення, а також відповідність художніх засобів змісту твору. В архітектурі — відношення масштабу забудови до навколишнього краєвиду та розмірність його з людиною, частин забудови між собою.

Генезис — походження, виникнення, становлення, зародження, розвиток.

Герб (від нім. — спадщина) — емблема, характерний успадкований знак, якому надається символічне значення.

Гіперреалізм (від гіпер – підвищення, надмірність і реалізм) – течія в образотворчому мистецтві США і Європи, представники якої намагаються ретельно копіювати фотографію за допомогою живописних і графічних засобів.

Гобелен – витканий вручну килим-картина (шпалера).

Гончарство – традиційне народне ремесло, виробництво глиняного посуду, а також інших глиняних виробів (кахлів, іграшок, скульптур).

Горельєф (від франц. — високий рельєф) — різновид випуклого рельєфу; скульптурний твір, у якому зображення виступає над площиною фону більш ніж на половину свого об'єму.

Готика (від італ. gotico— готський) — напрям західноєвропейського мистецтва другої половини 12—15 ст.

Гравюра (від франц. gravure; graver — висікати, вирізати) — вид графіки, в якому зображення є друківаним відбитком з малюнка, виконаного гравіюванням на дошці (друкарській формі). Друкований відбиток на папері з пластини, на якій вирізьблено малюнок.

Графіка (від грец. — пишу, малюю) — один із видів образотворчого мистецтва, основним зображальним засобом якого є малюнок, виконаний переважно на папері олівцем, пером, пензлем, вуглем. Друковані художні зображення, відтиснуті на папері формою.

Графіті (італ. graffiti — видряпини) — написи та малюнки, надряпані на стінах і архітектурних деталях давніх будівель, а також на посуді та інших предметах.

Гризайль (від франц. — сірий) — декоративний живопис, виконаний відтінками одного кольору, звичайно сірого; іноді імітує скульптурний рельєф.

Гробниця — архітектурна споруда, що містить тіло померлого та увічнює його пам'ять.

Д

Дадаїзм (від франц. Dadaisme, від dada — дитячий коник, переносно — дитячий лепет) — модерністський напрям у західноєвропейському (переважно французькому та німецькому) мистецтві початку 20 ст.

Декор - сукупність елементів, що становлять зовнішнє оформлення архітектурної споруди або його інтер'єрів, може бути живописним.

Декоративне мистецтво — галузь пластичних мистецтв, твори якої, поряд з архітектурою, надають матеріальному середовищу проживання людини художніх, естетичних якостей.

Деталізація — ретельна проробка деталей зображення.

Дизайн (від англ. — проектувати, конструювати; проект, план, рисунок) — художнє конструювання зручних і красивих предметів на основі наукових і естетичних даних.

Диптих (від грецьк. diptychos – подвійний, складений вдвоє) - 1) в античному світі дві вощені дощечки для письма, складені вдвоє; 2) дві картини, пов'язані єдиним задумом.

Доричний ордер — один із трьох давньогрецьких архітектурних ордерів; позначається простотою й масивністю оздоблення.

Е

Еклектика (від грец. — той, що вибирає) — умовна назва стилю, в якому відбувається змішування, з'єднання в рамках одного проекту елементів, узятих із різних стилів.

Екслібрис (латин., букв. — із книг) — у художньому оформленні книжки графічна композиція невеликих розмірів із позначенням імені власника книжки, віддрукована у вигляді ярлика та призначена для наклеювання на зворотний бік обкладинки.

Експресіонізм (від франц. expression — вираження, виразність) — напрям у мистецтві Західної Європи та Америки 20 ст.

Ескіз — швидка замальовка з натури, а також побігла фіксація загального композиційного рішення, що відображає пошуки найкращого втілення творчого задуму

Етюд — в образотворчому мистецтві — первісний допоміжний малюнок, виконаний з натури, для майбутнього твору, нерідко має самостійне значення; інколи є вправою для удосконалення професійних навиків художника.

Ж

Жанр — в образотворчому мистецтві стійкий різновид художнього твору, що склався історично: портрет, пейзаж, натюрморт, історичний, батальний, анімалістичний та ін.

Жанровий живопис — живописні твори, в яких відтворюються сцени повсякденного життя.

Живопис — вид образотворчого мистецтва, художнє відображення видимого світу фарбами на будь-якій поверхні (полотні, дереві, папері, стіні тощо).

З

Закінченість — стадія (етап) в роботі художника над довготривалим малюнком, коли досягнуте завершальне приведення всіх деталей до цілісного та кінцеве узагальнення образу.

Зарисовка — рисунок з натури, виконаний з натури.

Золотий перетин — принцип зображення предмета в архітектурі, скульптурі і живопису, що полягає у встановленні найбільш гармонійних пропорцій.

I

Ікона — живописне, мозаїчне або рельєфне зображення Бога або святих (святого), що є предметом релігійного поклоніння.

Іконографія (гр. зображення і малюю, пишу) — суворо встановлена система зображення будь-яких персонажів або сюжетних сцен.

Іконопис — мистецтво писання ікон.

Іконостас — архітектурно-художня перегородка в православній церкві, що відділяє вівтар від решти приміщення й оформлена декількома рядами ікон.

Ілюстрація (від латин. — освітлюю, поясню) — різновид мистецтва, в основному художньої графіки, призначення якого — образне пояснення або доповнення будь-якого друкованого тексту.

Імітація (від лат. imitatio - наслідування) — у мистецтві наслідування певному стилю, школі, манері майстра або властивостям якого-небудь матеріалу за допомогою зовсім інших засобів і прийомів.

Імпресіонізм (від франц. impression – враження) – напрямок у мистецтві останньої третини ХІХ – початку ХХ ст. Найповніше вираження отримав у французькому живопису.

Імпровізація (від лат. improvisus – несподіваний, раптовий) – 1) створення художнього твору (віршів, музики і т.д.) безпосередньо у процесі його виконання; 2) твір, виконаний таким чином.

Інтер'єр (від лат. interior – ближчий до середини) — архітектурно й художньо оздоблений внутрішній простір будівлі, приміщення.

Історичний жанр — галузь мистецтва, присвячена зображенню конкретних історичних подій суспільного життя минулого та сучасного, а також діяльності історичних осіб.

K

Капелла — в архітектурі — невелика споруда чи приміщення для молитов одного знатного сімейства, для зберігання реліквій, розміщення хористів та ін.

Капітель (від латин. — головка) — верхня частина колони, пілястри або стовпа, на яку спирається балка або архітрів.

Карикатура (від італ. — перевантажувати, перебільшувати) — навмисно спотворене, пародійне, підкреслено смішне зображення особи чи події, як правило графічне.

Карниз — горизонтальний виступ на стіні, який підтримує дах (покриття) споруди й захищає стіну від води, що стікає; має також декоративне значення.

Кітч (нім. Kitsch – дешева продукція, несмак, verkitschen – дешево продавати) – напрям у сучасній культурі, розрахований на масового споживача, що характеризується примітивністю, безідейністю, розважальністю; масова продукція, позбавлена смаку і розрахована на зовнішній ефект.

Класицизм (від латин. — взірцевий) — художній стиль і напрям у європейському мистецтві 17 — початку 19 ст., що характеризувався наслідуванням форм класичного (давньогрецького і давньоримського) мистецтва.

Кліше (франц., букв. — відбиток) — друкарська форма, виготовлена з цинку, міді, латуні, дерева, пластмас або лінолеуму, з рельєфним малюнком, призначена для поліграфічного відтворення ілюстрацій.

Колаж (від франц. collage - наклеювання) – 1) прийом в образотворчому мистецтві, що полягає у наклеюванні на будь-яку основу матеріалів, які відрізняються від неї кольором і фактурою; 2) твір, виконаний у такій техніці.

Колорит (від лат. color - колір) – система кольорових поєднань у творі образотворчого мистецтва.

Композиційна побудова – це розміщення зображення в просторі графічного листа в відповідних розмірах, формах, форматі, матеріалі, визначення центру композиції та підпорядкування йому другорядних деталей зображення, пластична цілісність твору.

Композиція (від лат. composito – складання, зв'язування) — побудова художнього твору, зумовлена змістом, характером і призначенням, а також назва окремо взятого художнього твору.

Комп'ютерна графіка — сучасний вид графіки, коли зображення виконується з різноманітних елементів на екрані дисплея.

Конструктивізм – зближення архітектури з практикою індустріального побуту.

Конструкція форми – характерна особливість побудови будь-якої форми, яка проявляється в гармонійному співвідношенні частин і цілого (пропорція).

Контраст – художній прийом, метою якого є виділення основного елемента для досягнення більшої виразності передачі форми.

Контур (нім., від франц. — обрис) — в образотворчому мистецтві графічне окреслення зображення (постаті, предмета, орнаменту та ін.).

Концептуальне мистецтво – одна з течій авангардизму, що розглядає художній твір як засіб демонстрації ідей, понять, концепцій.

Ксилографія (від грец. — зрубане дерево і пишу, малюю) — гравюра на дереві, основний технічний різновид випуклої стародавньої гравюри.

Кубізм (від франц. kubisme від cube — куб) — авангардистський напрям у західноєвропейському образотворчому мистецтві початку 20 ст.

Купол — просторове покриття будинків, споруд, що перекриває круглі, багатокутні, еліптичні в плані приміщення.

Л

Ландшафтне ансамбль - (нім. Landschaft - місцевість, франц. ensemble - разом) - гармонійна єдність просторової композиції, при розробці якого враховується рельєфні, кліматичні компоненти та специфіка ґрунту, флора і фауна, узгоджуються усі елементи.

Левкас — суміш алебастру або крейди з клеєм, що використовується для ґрунтування дерева; а також зроблений із цієї суміші ґрунт.

Лесування – художній прийом у живопису, де використовується прозорість фарб.

Ліногравюра (від латин. — полотно і франц. — вирізати) — гравюра на лінолеумі, різновид випуклої гравюри.

Літографія (від грец. — камінь і пишу, малюю) — різновид плаского друку, за яким друкування здійснюється з літографського каменю.

Локальний колір — колір, характерний для забарвлення самого предмета.

Лубок — картинки, що виконувались безіменними художниками-самоуками і друкувались на окремих аркушах паперу в багатьох примірниках в супроводі різних пояснювальних підписів.

М

Манера – індивідуальні прийоми роботи в тій чи іншій техніці малюнку, які найбільш характерні для певного автора.

Маньєризм (італ. manierismo, буквально примхливість, химерність) — стильова течія XVI — початку XVII ст. в європейській літературі й образотворчому мистецтві, яка відобразила кризу гуманістичної культури Відродження.

Марина (від. франц. marine від лат marinus — морський) — пейзаж, присвячений зображенню моря. Майстри марини називаються мариністами.

Мистецтво — 1) художня творчість в цілому — література, архітектура, скульптура, живопис, графіка, декоративно-вжиткове мистецтво, музика, танець, театр, кіно та інші види діяльності людини, об'єднані як художньо-образні форми відображення дійсності; спосіб виявлення творчого потенціалу особистості та задоволення її естетичних потреб; 2) у вузькому значенні — образотворче мистецтво; 3) високий ступінь виявлення майстерності в будь-якій сфері діяльності.

Мініатюра — твір образотворчого мистецтва невеликого розміру, що потребує витонченої техніки виконання.

Мінімалізм (лат. *minimalis* – найменший) один з напрямів у мистецтві 60–70-х рр. ХХ ст., твори якого позбавлені зовнішньої декоративності, найчастіше зводяться до використання найпростіших геометричних фігур.

Модель (від латин. — міра, зразок) — натурщик (натурщиця), якийсь предмет, що служать для художнього відображення; а також зразок чого-небудь.

Моделювання – передача форми зображуваних предметів та фігур в умовах того чи іншого освітлення з урахуванням перспективної зміни зображуваних об'єктів.

Модерн (від франц. — сучасний) — напрям у європейському та американському мистецтві кінця 19 — початку 20 ст.

Мозаїка (від лат. *musivum*, букв. присвячене музам) — особливий технічний різновид монументального живопису, при якому зображення створюється зі шматочків смальти, природного кольорового каміння, керамічних плиток, які щільно припасовані один до одного і закріплені цементом або спеціальною мастикою безпосередньо на стіні чи площині, яку декорують.

Монотипія (від грец. — один, єдиний і слід, відбиток) — різновид естампної графічної техніки.

Монументальне мистецтво – твори, розраховані загалом на масове сприйняття.

Н

Набивка — вид художнього розпису по тканині (малюнок друкують або вибивають на тканині дерев'яними дошками з різним орнаментом).

Натура – реальний об'єкт для малювання, який художник безпосередньо спостерігає в процесі довготривалого виконання малюнку.

Натуралізм – 1) напрямок у мистецтві, що прагнув до об'єктивно точного відтворення видимої реальності; 2) художній метод, що протистояв реалізму і виражався у

зовнішньому відтворенні реальності, але без її ідейного осмислення, художнього узагальнення, критичної оцінки.

Натюрморт (франц., букв. — мертва природа) — жанр образотворчого мистецтва, який присвячений зображенню неживих предметів — предметів із домашнього побуту.

Начерк — малюнок, живопис або скульптура невеликих розмірів, виконані нашвидкуруч.

Неокласицизм (від грец. — молодий, новий і класицизм) — напрям у мистецтві другої половини 19 — початку 20 ст., мета якого — відродження «чистого стилю» та дотримання класичних традицій.

Нервюр (фр. — прожилки) — в архітектурі виступаюче і профільоване ребро, головним чином готичного хрестового склепіння.

Неф, корабель — приміщення у вигляді галереї, витягнуте в плані й відокремлене від інших приміщень рядом арок або колон. У храмах виділяються головний неф та бічні.

Нюанс (франц., букв. — відтінок) — ледь помітна відмінність у формі, розмірі, тоні, кольорі, фактурі.

О

Об'єм — зображення тривимірності форми на площині.

Обеліск (від грецьк. obeliskos) — меморіальна споруда, яка виникла у Древньому Єгипті, у вигляді гранчатого (зазвичай квадратного у перетині) стовпу, що звужується до верху і мав загострену пірамідальну верхівку.

Образ — 1) художній — наочне вираження ідеї за допомогою засобів мистецтва. Для створення художнього образу художник виявляє і відбирає найбільш значимі сторони зображеної натури. Процес створення образу носить об'єктивний або суб'єктивний характер — залежно від індивідуальності художника; 2) в християнському православному мистецтві — назва ікони.

Образотворче мистецтво — умовна назва видів пластичних мистецтв: живопису, скульптури, графіки.

Оп-арт (англ. op-art, скороч. від optical art — оптичне мистецтво) — напрям у мистецтві модернізму 60-х рр. ХХ ст., що розробляє в живописі й графіці декоративні ефекти простих геометричних форм, звичайно розрахованих на оптичний ефект.

Ордер (від лат. ordo - порядок, показ) — композиція, що складається з вертикальних несучих частин - підпор у вигляді колон та горизонтальної частини - антаблементу.

Орнамент (від латин. — оздоба, прикраса) — візерунок, побудований на ритмічному чергуванні й поєднанні геометричних елементів або стилізованих тваринних чи рослинних мотивів.

Основа — спеціально підготовлена зображувальна поверхня (наприклад, картон, ватман), на якій виконується малюнок.

Офорт (від франц. eau-forte — азотна кислота) — вид гравіювання, при якому лінії малюнка роблять різцем або голкою на смоляному покритті металевої гравюрної дошки і протравляють кислотою.

П

Палітра — 1) дошка, як правило, дерев'яна, на якій художник розкладає і змішує фарби; 2) характер кольорових поєднань, типових для даної картини, для творів окремого художника. Кажуть: “багата палітра”, “тьмяна палітра”, “одноманітна палітра”.

Панно (франц., від латин. — шматок тканини) — 1) обрамлена ділянка поверхні стіни або стелі, заповнена живописним або мозаїчним зображенням; 2) картина або рельєф, призначені для прикраси певної частини стіни або стелі.

Пап'є-маше (франц., букв. — жований папір) — паперова маса з клеючими речовинами й наповнювачами, із якої роблять іграшки, театральну бутафорію; а також вироби з цієї маси.

Парсуна — (від персона, особистість, обличчя) — умовна назва творів українського та російського портретного живопису XVII—XVIII ст.

Пастель (франц.) — м'який кольоровий олівець (без оправ), виготовлений із спресованих, стертих у порошок фарб з домішками скріплювальних розбілювальних речовин (клею, крейди та ін.); фарби наносяться на папір і картон.

Пейзаж, краєвид (від франц. — країна, місцевість) — жанр образотворчого мистецтва, присвячений зображенню природи, міст, архітектурних комплексів тощо.

Передвижники — учасники «Товариства пересувних художніх виставок», об'єднання художників-реалістів, що виникло в 1870 р.

Перспектива (від латин. — бачу наскрізь, уважно розглядаю) — спосіб зображення об'ємних фігур на площині залежно від їх розміщення у просторі відповідно до зорового сприйняття людиною. Види: лінійна, повітряна, ілюзорна, прямокутна.

Перформанс (англ. performance — виконання, здійснення) — один із напрямів у модерністському мистецтві.

Писанки — один із видів українського народного мистецтва; орнаментовані пташині яйця. Писанки — своєрідна мініатюра, походження якої сягає глибокої давнини.

Пігмент — кольорова основа будь-якого барвникового матеріалу, порошкоподібні сухі фарби.

Піктографія (лат. — намальований, гр. — пишу) — малюнкове письмо, в якому поняття (ідеї) передаються за допомогою зорових образів, фігур, схем, спрощених зображень (піктограм).

Пілон — масивний стовп, підпора склепінь, арок, перекриття мостів.

Пілястра — прямокутний у плані плоский вертикальний виступ на площині стіни або потужного стовпа, що споруджується для підсилення несучих конструкцій та для композиційного розчленування стіни.

Плакат (нім. — об'ява, афіша) — різновид художньої графіки; малюнок з коротким текстом, який вивішують на вулиці чи в громадських закладах з агітаційною, інформаційною чи рекламною метою.

Пластика — виразність форми в живописних, графічних та скульптурних творах.

Пластичні мистецтва, мистецтва просторові — поняття, що об'єднує всі види мистецтва, твори яких існують у просторі.

Пленер (франц., букв. — вільне повітря) — живопис під відкритим небом, що відображає різнобарвне багатство природи, сонячне освітлення й повітряне середовище.

Поп-арт (англ. pop art, скорочено від popular art — популярне мистецтво) — неоавангардистський напрям у 60-х рр. ХХ ст., що на противагу абстрактному мистецтву має предметний характер.

Порівняння — метод визначення пропорцій та тональних співвідношень у малюнку.

Портал (лат. porta — вхід, ворота) — архітектурно виділений на фасаді вхід у великий будинок, переважно громадського призначення.

Портрет — жанр образотворчого мистецтва, метою якого є зображення людини або групи людей.

Постмодерн (те, що йде після модерну) — напрям у сучасній культурі, що сформувався у 70-х р. ХХ ст.

Примітивізм – у мистецтві кінця XIX – початку XX ст. – слідування нормам мистецтва “примітивів” (первісна і народна творчість), принципова відмова від усталених норм художньої культури.

Пропорція (від латин. — співвідношення) — термін художньої практики, яким визначається взаємовідношення форм (частин) предмета з їх величиною, відповідною цілісному образу; а також розмірність тіла людини.

Проторенесанс — етап в історії італійського мистецтва (зародився в XI—XII ст., особливо розвинувся в XIII— на початку XIV ст.).

Профіль (франц., від італ. — обрис) — вид, обрис предмета чи обличчя збоку.

Р

Ракурс (франц., букв. — вкорочений) — вигляд різних предметів, фігур, архітектурних форм у перспективі, що спричинює зміну їхніх звичайних обрисів.

Реалізм (від лат. *realis* – речовий, справжній) – у мистецтві правдиве, об’єктивне відображення дійсності специфічними засобами, притаманними тому чи іншому виду художньої творчості.

Рельєф (франц., від латин. — піднімаю) — один із основних видів скульптури; випукле скульптурне зображення на площині.

Рефлекс (від латин. — згин, вигин, звертання назад) — один із головних елементів світлотіні; відтінок кольору якого-небудь предмета, що з’являється в тих випадках, коли на цей предмет падає світло, відбите від іншого, сусіднього з ним освітленого предмета; а також світло, відбите від інших предметів.

Ризниця — спеціальне приміщення для зберігання риз і церковного начиння в християнських храмах.

Ритм — рівномірне чередування або повторення будь-яких частин зображуваної форми.

Розпис — сюжетні або орнаментовані зображення на предметах, що наносяться пензлем або іншими інструментами.

Рококо (фр. *rococo*, від орнаментального мотиву рокайль) — стиль, що набув розвитку в європейських пластичних мистецтвах першої половини XVII ст.; виник у Франції, для стилю характерна декоративність, химерність і фантастичність орнаментальних мотивів, вигадливість форм.

Романський стиль — стиль, що набув поширення в країнах Західної, Центральної і частково Східної Європи у X—XII ст. (подекуди й у XIII ст.).

Романтизм — художній метод, що склався наприкінці ХІІІ — на початку ХІХ ст. й поширився як напрям (течія) в літературі й мистецтві Європи та США.

Ротонда (лат. — круглий) — кругла в плані споруда (храм, мавзолей, павільйон, зал), перекрита куполом.

Руст — камені (квадри) з грубо обтесаною або опуклою лицьовою поверхнею. Р. створює враження масивності будинку.

С

Сакральний (від лат sacer - священний) — приналежний до віри, релігійному культу; обрядовий, ритуальний.

Сангіна (франц., від латин. — кров) — м'який червоно-брунатний олівець без оправи, який використовують у живопису.

Світлотінь — контрастове виявлення освітлених і тіньових місць на формі, яке сприяє зоровому сприйманню пластики та об'ємності предмета.

Силует (франц.) — особливий вид графічної техніки, що дає контурне зображення фігур і предметів без деталей у середині, переважно у вигляді плям.

Симетрія (грец.) — гармонія, розмірність; розміщення точок або частин предмета в просторі, коли одна половина є ніби дзеркальним відображенням іншої.

Скульптура (від лат. sculptura від sculpo – вирізаю, висікаю) — вид образотворчого мистецтва, твори якого мають об'ємність, тривимірну форму й виконуються з твердих або пластичних матеріалів (камінь, глина, метал, гіпс тощо).

Смальта (італ. — емаль) — кольорове непрозоре скло у вигляді кусочків, застосовуване для виготовлення мозаїк.

Соус — сухий матеріал (у вигляді товстих циліндричних паличок) для створення малюнка. Виготовляють із пресованої сажі з додаванням клею; використовують як фарбу (мокрый соус).

Станкове мистецтво — термін, яким визначають твори образотворчого мистецтва, що мають самостійний характер; у живописі — картина, у скульптурі — статуя, погруддя та ін.

Статуя — один із основних видів скульптури; об'ємне зображення людської фігури або тварини (рідше якоїсь фантастичної істоти).

Стилізація — свідоме підкреслюване наслідування зовнішніх форм, рис, особливостей певного стилю. Підпорядкування художнього зображення умовним, орнаментальним формам, переважання таких форм над реалістичною передачею дійсності.

Стилобат — 1) у давньогрецькій архітектурі підніжжя колонади; 2) верхня частина східчастого цоколю будинку.

Стиль — єдність змісту, образної системи й художньої форми, що склалася за конкретних суспільно-історичних умов і властива різним історичним періодам та епохам у розвитку літератури і мистецтва.

Супрематизм (лат. *supremus* — найвищий) — різновид абстракціонізму; твори супрематизму є комбінаціями кольорових геометричних фігур (квадрат, трикутник, коло).

Сюжет (франц., від латин. — підкладене) — образне відтворення задуму митця через події, відображені в картині, скульптурі, гравюрі тощо; а також тема, предмет зображення.

Сюрреалізм (фр. *surrealism*, буквально — надреалізм) — модерністська течія в літературі і мистецтві ХХ ст., яка намагається джерела творчості знайти в підсвідомості.

Т

Текстиль — власне текстиль виготовлюється в процесі ткацтва, в'язання, макраме або прісування волокон (повсть, фетр).

Тектоніка — конструктивна особливість будівлі, що виявляється у співвідношенні її частин, пропорціях тощо.

Темпера — водяно-клейові фарби, виготовлені з сухих порошоків, змішаних з яєчним жовтком, розведеним клейовою водою.

Терракота — неглазуровані керамічні вироби.

Типізація — художнє узагальнення певних життєвих явищ; одна з особливостей творчого методу літератури і мистецтва.

Тінь — елемент світлотіні; найменш освітлені ділянки на натурі або живій формі (власна або падаюча тінь). Тінь обумовлена формою предмету та направленням джерела світла.

Тон (від грец. — натяг, напруження) — колір, забарвлення, а також відтінок, нюанс якого-небудь кольору, що характеризується певним ступенем яскравості, насиченості (світлий тон, теплий, холодний, золотистий).

Тональний масштаб – передача відповідних натурі і пропорційних її формі тонових відношень.

Тональність – визначення співвідношення тонів, характерне для даного зображення, яке визначається рівнем контрасту світлих та темних тонів.

Точка зору — умовне розташування погляду художника щодо зображуваного об'єкта.

Трансепт (лат. — огорожа) — поперечний неф або кілька нефів, що перетинають під прямим кутом головні поздовжні нефи культової будівлі.

Тригліф — елемент фриза в доричному архітектурному ордері у вигляді прямокутної плити з вертикальними рівчачками-прорізами. Т. на фризі чергується з метопами.

Тріумфальна арка — монумент (брама з одним або трьома арковими отворами) на честь визначної події, прикрашений скульптурами, рельєфами та пам'ятними написами.

У

Умовність – особливість художнього образу, що підкреслює його відмінність від відтвореної в ньому реальності.

Ф

Фактура — (лат. factura - оброблення, побудова). Особливості побудови та оздоблення поверхні предмета.

Фасад (від франц. — обличчя, лице) — в архітектурі вид зовнішніх стін будівлі: спереду (передній або головний фасад), збоку (бічний фасад), ззаду (задній фасад).

Фовізм (фр. fauves — дикий) – один з напрямів модернізму, для якого властиві поєднання яскравих, «агресивних» кольорів, декоративність, пластичні деформації предметів.

Фон (франц., від латин. — дно) — будь-яка частина картини чи орнаментальної композиції щодо «виступаючої» в неї (першопланової) деталі.

Форма – об'ємно-пластична характеристика предмету.

Фреска (італ. fresco — свіжий) — живописний твір, виконаний водяними фарбами на свіжій вогкій штукатурці.

Фриз — 1) середня горизонтальна частина антаблемента; 2) декоративна смуга, що обрамляє площину підлоги, верх стіни тощо.

Фронтон (франц., від латин. — передня сторона) — в архітектурі верхня частина фасаду будинку у вигляді трикутної площини, обмеженої по боках схилами даху, а знизу — карнизом.

Футуризм (лат. futurum — майбутнє) — авангардистський напрям у літературі і мистецтві, представники якого намагалися створити мистецтво майбутнього, відкидали класичну художню спадщину, насаджували ідеї фантастики, урбанізму, крайнього формалізму.

Х

Хроматичний (грец.) **колір** — інтенсивно забарвлений; усі кольори спектра та їх похідні.

Художнє сприйняття — вид художньої діяльності, який супроводжується естетичними переживаннями і асоціативними уявленнями.

Художній зміст — життєвий матеріал, покладений в основу мистецького твору, та особливості його ідейно-естетичного осмислення.

Художній образ — це суть мистецтва, це чуттєве відтворення життя, яке зроблене із суб'єктивних, авторських пізнань.

Художня мова — сукупність історично усталених виразних засобів, специфічних для кожного виду мистецтва.

Художня форма — оформлення художнього змісту твору за допомогою відповідних задуму митця зображально-виражальних засобів.

Ц

Цілісність зображення — підпорядкування кожного елемента загальному образу, другорядних деталей — цілому та узгодження частин між собою.

Цоколь — нижня частина зовнішньої стіни будівлі, яка розміщена безпосередньо на фундаменті і трохи виступає.

Ч

Чеканка, карбування — спосіб художньої обробки металу, при якому на його поверхні вибивається за допомогою карбівки рельєфне

Чінквеченто (італ. cinquecento, букв. — п'ятсот) — італійська назва XVI ст., періоду розквіту культури Високого та Пізнього Відродження і поширення маньєризму.

Ш

Шарж (франц., букв. — тягар) — жартівлива чи сатирична манера зображення кого-, чого-небудь, за якої зберігається зовнішня подібність, але виділено, перебільшено найхарактерніші риси зображуваного.

Шриф (від нім. — писати) — особливий вид графічного мистецтва; набір букв та цифр єдиного композиційного малюнка. Застосовується художником в роботі над книжковою обкладинкою, плакатом.

Штрих (нім. — лінія, риска) — лінія, що виконується одним рухом руки і є складовою частиною загальної лінійно-зображувальної системи малюнка. Це основний найпростіший елемент техніки малюнка.